

JALMARI FINNE

SATUKONTTI

NUORTEN KIRJOJA

N:o 25. HINTA 1:75

HELSINGISSÄ, KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

25

Finne, Satukontti

SATUKONTTI

SATUKONTTI

KIRJOITTANUT

JALMARI FINNE

KUVITTANEET

VENNY SOLDAN-BROFELDT JA EBBA MASALIN

HELSINGISSÄ

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Kustannusosakeyhtiö Otavan
kirjapaino, Helsingissä, 1909

Helmi Setälälle

omistettu

ALKUSATU

Olipa kerran vanha ukko, Elias oli hänen nimensä, laiha, hiukan kumarassa kulkeva ukko, joka kontti selässään vaelsi talosta taloon ja kylästä kylään. Monet kovasti ihmettelivät, mitä varten tuo ukko vaelsi ja mitä hän kokoeli, koska kontti matkalla tuli yhä raskaammaksi, lopulta niin raskaaksi, että ukko kävi jossain sitä tyhjentämässä ja palasi taas uusia aarteita etsimään. Aarteita hän varmaankin löysi, sillä jota useammin hän läksi konttiaan tyhjentämään ja jota useammin hän palasi sitä täyttämään, sitä enemmän hän hymyili ja sitä onnellisemman näköinen hän oli tepsutellessaan paikasta toiseen.

Toisinaan, kun ukko oli laskenut kontin selästään ja istunut tien viereen lepäämään ja oli vaipunut uneen, silloin hiipivät ihmiset uteliaina lähemmäksi ja tarkastelivat ukon aarre-

laukkua. Kun pani korvansa aivan konttiin kiinni, niin kuuli sisältä aivan kuin puhetta, kaikenlaista sihinää ja sohinaa, joskus riitaakin ja pientä tappelua, mutta kun kontin avasi — ei siellä sisällä ollutkaan mitään. Se oli tyhjä ja kuitenkin oli se raskas. Jotain siellä siis oli, mutta mitä, mutta mitä? Hyvin vanhat ihmiset olivat tuntevinaan nuo kontista kuuluvat äänet, mutta kun nuoremmat eivät niitä tunteneet, nauroivat he vanhuksille ja kutsuivat heitä höperöiksi. Muutamat lapset, hiljaiset, kirkassilmäiset lapset, jotka tavallisesti olivat vaiti ja arkoja, ne istuivat mielellään korva kontissa kiinni ja kuuntelivat, ja silloin heidän silmänsä suurenivat, huulille levisi hymy ja koko kasvot säteilivät.

Ja ukko Elias kulki ja kulki maita, kulki vuosikausia, ja jota vanhemmaksi ja väsyneemmäksi hän tuli, sitä uutterammin hän keräsi aarteitaan, noita puhuvia, sihiseviä ja sohiseviä, riiteleviä ja tappelevia aarteitaan, yhä useammin hänen täytyi käydä konttiaan tyhjentämässä ja yhä useammin hän palasi taas vaellusmatkoilleen. Ja kansa rakasti tuota hiljaista, lempeää, aina uutteraa ukko Eliasta, jonka

V.5-B

parrattomat, ryppyiset kasvot säteilivät sydämen puhtautta ja hyvyyttä. Ja kaikki uskoivat, että jotain suurta ja hyvää hän kokosi kaikille, koko kansalle matkallaan.

Eräänä päivänä kevättalvella löydettiin ukko Elias nukkuneena konttinsa viereen. Hän hymyili, eikä kukaan tohtinut häntä herättää. Mutta kun hän nukkui kauan, niin uskallettiin astua lähemmäksi ja silloin huomattiin, että hän olikin kuollut.

Ja koko kansa suri ja kaipasi tuota hiljaista, uutteraa, aina ystävällistä vanhusta.

Eniten kaipasi häntä pieni poika, joka kerran oli saanut pitää korvaansa ukko Eliaksen konttia vastaan ja kuulla, miten sen sisällä eli ja liikahteli. Ja tuo poika kaipasi noita kontista kuuluneita outoja ääniä, jotka olivat panneet hänen sydämensä niin kiivaasti sykkimään.

Ja poika varttui ja hänestä tuli mies, joka ei koskaan osannut ajatella ihmisistä ja elämästä sillä tapaa kuin muut, vaan joka aina oli omissa ajatuksissaan, omassa maailmassaan.

Kerran hänen tuli niin ikävä noita ääniä, että hän päätti lähteä niitä etsimään, hän tah-

toi löytää nuo aarteet voidakseen niistä itse iloita ja antaakseen ne toisille. Hän tuli sen kallion luo, jonka sisään ukko Elias oli aarteensa vienyt. Hän painoi korvansa kallion seinään ja kuunteli. Ja silloin hän kuuli korvassaan tuttuja ääniä. Kaikki nuo ihmeelliset aarteet olivat siellä vuoren sisässä. Siellä sihistiin ja sohistiin, riideltiin ja tapeltiin. Ja sieltä kuului uusiakin ääniä ihmeellisiä satuääniä, sellaisia, jota hän ennen ei ollut kuullutkaan, ja hänen sydämensä sykki kiivaasti ilosta.

Hän tunsu taas olevansa pikkuinen poika, jolla oli ikävä ukko Eliaksen aarteitten luo, joka ei ainoastaan tahtonut kuunnella niitä vaan ne nähdäkin, sillä hän tiesi ne nyt osavansa nähdäkin. Utterasti hän etsi pääsyä vuoren sisään, etsi joka taholta ja löysi viimein pienen, pienen aukon, josta hän alkoi ryömiä sisään.

Pitkän käytävän päässä oli ovi, siitä pujahti hän vuoreen ja seiso i äkkiä keskellä suurta luolaa.

Ja mitä hän näki! Suuren lauman kummallisia olentoja, lempeitä ja vihaisia, kauniita ja rumia, suuria ja pieniä. Olipa se kirjava lauma.

Koko tuo satuolentojen parvi riensi hänen luokseen puhuen kaikki yht'aikaa — hui, kuinka ne kaikki huusivat!

Ja sitten koko liuta lähti karkuun, juoksi, lensi, mateli, rämpi vuoresta pois.

Mies ryömi niiden jälestä ja katseli ympärilleen. Tuolla ne jo kiisivät kukin omalle taholle. Se oli niin hullunkurista, että mies alkoi ääneen nauraa.

Sitten alkoi hän juosta niiden jälestä, juoksi kuin hullu, sai aina toisinaan jonkun niistä kiinni, ja silloin täytyi sen kertoa hänelle kaikki mitä se tiesi.

Ja näiden olentojen kertomista jutuista syntyi kirja.

KULJUS

— Kyllä se Sauna-Maija puheli omiaan, kun kertoi sellaisesta pojasta, jonka nimi oli Kuljus, arveli pikku Mikko.

Mikko oli neljän vuoden vanha, jolle Sauna-Maija joutohetkinään kertoili kaikenlaisia tarinoita. Niinpä oli syksypuoleen Maija puhunut Kuljus nimisestä pojasta, joka asusteli lähteissä ja oli Pakkasen poika.

— Eihän semmoisia ole olemassakaan, arveli Mikko.

Mutta samalla heräsi hänessä kuitenkin ajatus: Olihan Maija vanha ja viisas, tiesi paljon kaikenlaisia asioita, joita muut eivät tietäneet ja paranteli tauteja omilla keittämillään lääkkeillä. Ehkä Maija tässä asiassa olikin oikeassa. Olihan Mikko usein kuullut Maijan itsekseen puhelevan ja kysellyt silloin, kenen kanssa Maija keskusteli. Maija sanoi kaikkialla olevan

paljon pikku haltioita, jotka hän erinomaisen hyvin tunsi ja jotka tunsivat hänet. Ja niiden kanssa hän puheli.

Jos sellainen kuin Kuljus oli olemassa, jos se asui lähteessä, niin oli se varmaan siinä suuressa lähteessä, joka oli keskellä suurta niittyä Mikon kotitalon lähellä.

Oli kylmä syksypäivä, aivan tyyni, ei tuntunut tuulen värähdystäkkään. Mikko hiipi kehenkään huomaamatta niitylle. Päästyään läheteelle hän pisti sormensa veteen. Se oli aivan kylmää. Kyllä Kuljus varmaankin oli siellä.

Mikko kutsui häntä hiljaa:

— Kuljus! Kuljus!

Ei mitään näkynyt eikä kuulunut.

— Se on varmaankin niin syvällä, ettei se heti kuule, arveli Mikko. Kuljus, huusi hän kovempaa. Tule tänne, jotta minä näen sinut, Kulju-us, huusi Mikko.

Ei mitään näkynyt eikä kuulunut.

— Missähän se poika viipyy? ajatteli Mikko. Tule tänne minun luokseni!

Mikko kumartui lähteeseen katsomaan ja näkikin siellä äkkiä pienen pojan, joka tirkisteli häneen.

— Siellähän sinä oletkin, tule ylös, sanoi Mikko.

Ja lähteen veden pintaan kohosi pieni, kirjassilmäinen poika.

— Oletko sinä se Kuljus? kysyi Mikko.

— Olen, vastasi poika. Kuljus minä olen.

— Ja Pakkasen poika?

— Juuri se sama.

— Sauna-Maija kertoi sinusta ja minä tahdoin nähdä sinut. Tunnethan sinä Sauna-Maijan?

— Kyllä minä hänet tunnen. Kaikki haltijat hänet tuntevat, sillä hän puhelee aina meille.

— Tule ylös, niin minä näen sinut paremmin, sanoi Mikko.

— En minä tule, siellä on liian lämmintä, vastasi Kuljus.

— Pelkäätkö sinä lämmintä?

— Enhän minä muuten olisi Pakkasen poika.

— Eikö sinulla ole muuta asuntoa kuin lähde, joka aina on märkä?

— Märkähän täällä on, mutta on ainakin viileätä. Täällä minä olen kaiket kesät ja tulen

vasta syksyllä maalle ja talvella minä juoksen pitkin lumikinoksia.

— Kyllä sinä olet merkillinen poika. Minä olen aivan toisenlainen, sanoi Mikko. Kesällä minä juoksentelen pitkin maita, talvella pääsen vain silloin tällöin kelkkamäkeen. Kuinka sinä sellaiseksi olet tullut?

— Minä kerron, sanoi Kuljus.

Hän nousi lähteen reunalle istumaan ja sitten hän alkoi tarinansa.

— Minä olen syntynyt hiukan eriskummallisella tavalla. Eräässä suuressa talossa vietettiin pitoja ja juhlaruuaksi teurastettiin hevonen. Sen lämmin veri kaadettiin pajan taakse, ja kun oli kylmä ilma, niin se höyrysi. Iso Pakkanen näki sen ja alkoi kylmillä käsillään puserrella höyryä kokoon.

— Nyt sinä valehtelet, sanoi Mikko.

— En valehtele, vastasi Kuljus. Totta kai minä itse tiedän, miten olen syntynyt. Tuon hevosen varsa, Lumikki oli sen nimi, oli tullut Pakkasen työtä katsomaan, ja sille Pakkanen jätti minut hoidettavaksi. Siten minä tulin maailmaan.

— Tuosta höyrystäkö? ihmetteli Mikko.

— Niin, sitten kun se oli tullut oikein tiiviiksi. Lumikki katseli minua ja tuumiskeli minne se minut veisi. Mutta eihän se osannut minua minnekään kuljettaa. Se alkoi hirtua. Pilvet kuulivat sen ja tulivat minua noutamaan. Ne veivät minut sinne ylös hyvin korkealle.

— Taivaaseenko asti? kysyi Mikko.

— Niin, vastasi Kuljus.

— Miksi et jäänyt sinne?

— Siellä oli liian lämmin olla, aivan liian lämmin. Aurinko paistoi aina, ja minä tulin siitä kipeäksi. Eräänä päivänä, kun luultiin minun jo kuolevan, päätettiin antaa minulle nimi, sillä kaikillahan täytyy nimi olla, kuten sinullakin on.

— Minä olen Mikko, minä, vastasi Mikko.

— Pilvet kuljettivat minut suurelle lähteelle kastettavaksi. Ne valelivat lähteen vettä päälleni ja sanoivat: Nyt sinun nimesi on Kuljus. Se on kaunis ja komea nimi. Sel-laista ei olekaan jokaisella. Sitten pilvet aikoi-vat minut viedä takaisin taivaalle. Mutta minä, joka olin tuntenut, miten vilpoinen lähteen vesi oli, pujahdinkin niiden käsistä ja hyppäsin

suoraa päätä lähteeseen. Silloin pilvineidot häätäntyivät, hyörivät lähteen ympärillä ja viitoivat minua tulemaan pois. Mutta kun minulla oli lähteessä viileä ja hyvä olla, niin minä vain nauroin niille. Ja kun pilvet eivät päässeet veden alle, niin täytyi niiden lopulta lentää pois. Siten minä jäin lähteeseen asumaan. Ja täällä minä olen aina, kun on liian lämmintä ja aurinko paistaa.

— Mutta nythän on viileätä, tule leikkimään minun kanssani, sanoi Mikko.

Kuljus nousi seisaalleen, ja nyt alkoi outo leikki. Kaikkiällä, missä Kuljus liikkuu, laskeutui hienoa härmää kukille, jotka heti painoivat päänsä alas. Koko nurmi oli kohta aivan kuin kuollut. Mikkoa tämä huvitti varsinkin silloin, kun Kuljus tarttui nauraen lehtipuihin ja ravisti niitä, jolloin kaikki lehdet kellastuivat ja alkoivat putoilla maahan. Kuljus istahti aidalle, ja heti levisi sille valkoista härmää. Hän hävitti kaiken, mikä vain kukoisti ja vihannoi. Lopulta tämä hävittäminen Mikkoa jo kauhistutti. Kun Kuljus tuli heidän puutarhaansa ja alkoi sormillaan kosketella kukkia, jotka heti surkastuivat, tuppasi itku jo Mikon

kurkkuun. Äidin kauniit kukkapenkereet oli tuo paha poika jo pilannut ja lähestyi sitä pientä pengertä, joka oli Mikon oma.

— Elä tule tänne, huusi Mikko. Mene pois!

— Miksi en minä saa sinne tulla? kysyi Kuljus.

— Ne ovat minun kukkiani.

— Minä vain katselen niitä, vakuutti Kuljus.

— Etpäs. Sinä kosketat niihin ja silloin ne heti kuolevat, huusi Mikko. Mene pois!

Ja kun Kuljus yhä koetti lähestyä, sieppasi Mikko tyhjän vasun ja hosui sillä Kuljusta pois. Lopulta hän painoi vasun kumoon kukkien suojaksi. Kuljus koetti sitä nostaa, mutta ei jaksanutkaan.

— Ähä, etpä pääsekään minun kukkiini käsiksi, sanoi Mikko.

Kuljus pisteli sormiaan vasun raoista sisään, mutta ei saanut niitä niin pitkälle, että olisi kukkiin osunut.

— Nyt sinä saat mennä, sanoi Mikko. Sinä olet paha poika, enkä minä tahdo enää leikkiä sinun kanssasi.

— Osaan minä yksinkin leikkiä, huusi Kuljus ja juoksi pitkin puutarhaa ja ravisteli puita.

Toisinaan kaikki lehdet heti kuihtuivat, mutta toisinaan hän piteli vain vähän aikaa rungosta kiinni, joten vielä muutamia lehtiä jäi viheriäisiksi.

— Suojele sinä vain kukkiasi, huusi Kuljus. Kun minun isäni, se oikea kova Pakkanen tulee, niin sillä on niin pitkät ja hoikat sormet, että vaikka sinulla olisi millainen vasu tahansa kukkiesi suojana, niin hän ulottuu niihin.

— Sitä minä en usko, sinä paha poika, huusi Mikko.

Kuljus vain nauroi ja juoksi yhä kauemmaksi ja katosi lopulta.

— Kyllähän nyt äkkiä tuli kylmä, sanoi illalla Mikon äiti. Kukatkin ovat jo aivan paleluneet.

Mikko tiesi kyllä kuka sen oli tehnyt, mutta ei uskaltanut hiiskua sanaakaan, sillä hänhän Kuljuksen oli lähteestä esiin kutsunut.

Aamulla kun aurinko taas paistoi, nosti Mikko vasun kukkiensa päältä pois. Kaikki kukat olivat aivan vahingoittumattomia. Päivän paistaessa tiesi hän Kuljuksen pysyvän poissa, ja siis kukkien olevan turvassa, mutta yöksi hän taas peitti kukat vasulla.

Näin kului viisi yötä ja joka aamu olivat kukat vielä elossa. Eräänä iltana Mikko unoh-tikin panna vasun kukkien päälle. Aamulla noustessaan hän muisti, mitä hän oli lyönyt laimin. Hän riensi puutarhaan arvellen, että Kuljus ei varmaankaan ollut käynyt siellä, kun niin monena yönä oli turhaan saanut yrittää kukkia tappa. Mutta olipas se muis-tanut, tullut puutarhaan ja koskettanut kuk-kiin. Ne olivat kaikki kuolleet. Kahta tois-ten kukkien alla olevaa kukkaa ei Kuljus pimeässä ollut löytänyt, ne olivat vielä tuo-reita. Mikko taittoi ne ja vei ne kotiaan, jotta Kuljus ei pääsisi niihin sormillaan kos-kettamaan.

Ja Mikko päätti, ettei hän enää koskaan käy lähteestä etsimässä sellaisia pahoja poikia pyy-tääkseen niitä leikkimään kanssaan. Ei enää koskaan.

Eräänä aamuna näki Mikko Kuljuksen isän, Pakkasen, käyneen puistossa. Maa oli aivan valkoisenaan, rannat olivat jäässä ja viimei-setkin lehdet pudonneet puista.

Ja Mikko odotti kevättä tietäen, että silloin, kun aurinko paistaa, täytyy Pakkasen ja hänen

poikansa Kuljuksen etsiä turvaa kylmistä paikoista, ja silloin taas kaikki saa rauhassa kukkia ja vihannoida.

Sen pituinen se.

MATTI KÄÄRMEENTAPPAJA.

Olipa kerran mies, jonka nimi oli Matti Vähätietäväinen. Liikanimensä oli Matti saanut pahoilta ihmisiltä, joiden mielestä Matilla oli liian vähän tietoja maailmasta ja sen menosta yleensä. Kyllähän Matti sen myönsi todeksi, mutta koski se kuitenkin, kuin kylän poika-
viikaritkin huusivat hänelle tuota Vähätietäväisen nimeä. Lopulta päätti hän jättää ihmis-
seuran, johon hän mielestään ei sopinut, ja muuttaa asumaan korpeen. Siellä rakensi hän itselleen pienen mökin ja raivasi sen ympärille peltotilkun. Lehmä, pari lammasta, sika, kissa, koira ja hevonen, siinä oli Matin seura korvessa. Täällä yksinäisyydessä oli kaikki hänelle mieluista. Luontokappaleiden keskellä hän tunsii olevansa eniten tietäväinen, ja se teki mielen kepeäksi ja antoi voimia raataa korpea ihmisen asuinsijaksi.

Kaikki, mihin hän ryhtyi, luonnistui, ja pelto hänen mökkinsä ympärillä yhä laajeni. Näin kului pari kolme vuotta. Matti oli onnellinen. Mutta eräänä kesäpäivänä hän näki metsän reunassa jotakin tummaa ja kiiltävää, joka liikkui mökkiä kohden. Se tuli lähemmäksi, yhä lähemmäksi. Jo Matti näki, mitä se oli. Se oli suuren suuri lauma käärmeitä kaiken suuruisia ja kaiken muotoisia.

— No kylläpä metsä nyt myrkyin lykkäsi, arveli Matti. Ei tässä muu auta kuin ryhtyä sotaan niitä vastaan.

Hän huuteli kotieläimensä koolle ja selitti niille asian. Hevonen ja koira näyttivät heti ymmärtävän, mistä oli kysymys, sillä heidän kanssaanhan Matti aina eniten oli keskustellut. Kissa aivan vimmastui kuullessaan, millaisia vieraita oli tulossa. Lehmälle saatiin asia vaivaloisesti ja pitkän puhelun jälkeen selväksi. Mutta lampaat, ne olivat aivan mahdottomia ymmärtämään, ne tömistivät jaloillaan maata ja koettivat olla urhoollisen näköisiä, mutta kyllä heti huomasi, että heillä ei ollut aavistusakaan koko asiasta. Ja aivan mahdoton oli sika. Kyllähän se vastasi jokaiseen Matin lau-

seeseen myöntävästi, mutta sitten se maiskutti suutaan ja näytti arvelevan, että oli kysymys jostain syömisestä eikä sodasta käärmeitä vastaan.

Mutta käärmelauma yhä läheni. Matti asetti kotieläimensä r viin ja käski niitä käyttämään luonnon heille antamia sota-aseita. Itse otti Matti kirveen käteensä.

— Eteenpäin, huusi Matti, ja koko rivi syökyi käärmelaumaa vastaan. Hevonen, jolla oli pisimmät jalat joutui tietysti ensimmäisenä keskelle käärmelaumaa. Mikä sihinä ja pihinä silloin syntyi! Hevonen hyppi ja tallasi kavioillaan käärmeitä. Ne kietoutuivat sen jalkoihin, mutta silloin koira, hevosen hyvä ystävä, puri niiltä päät poikki. Lehmäkin yritti parastaan, puski sarvillaan ja heitti suuria kasoja käärmeitä ilmaan, mutta ne putosivat aina vahingoittumattomina maahan ja hyökkäsivät uudelleen eläinten kimppuun. Lampaat tömistivät maata, määkyivät ja luulivat äänellään peiloittavansa käärmeitä, mutta samalla ne itse niin pelkäsivät, että juoksivat sinne ja tänne. Sika luuli tullessa käsketyksi syömään ja hotkaisu toisen käärmeen toisensa jälkeen. Kissa oli

viisain ja ahkerin. Se kiskaisi aina yhdellä käpälänvedolla pään käärmeen ruumiista irti, ja siellä, missä se liikkui, oli maa aivan verinen revityistä pedoista. Matti hakkasi kirveellään käärmeitä poikki. Kirves osui silloin usein kiveen ja olikin jo aivan tylsä, kun taistelu vihdoin loppui.

Matti oli eläimiseen päässyt voitolle. Taistelun päätyttyä hän kokosi eläimet eteensä ja piti niille kiitospuheen. Hevonen, koira ja kissa sen ymmärsivät, lehmä töllisteli vain Mattiin, sika hankasi pulleata kylkeään mökin seinään kuuntelemattakaan, mitä sanottiin, ja lampaat ylpeilivät aivan kuin olisivat olleet suurimmat sankarit koko joukossa.

Seuraavana päivänä näki Matti jo kaukaa entistä suuremman parven tulevan mökkiä kohden. Koko metsän reuna oli aivan mustanaan käärmeitä. Niin suurta laumaa tiesi hän olevansa kykenemätön eläimiseen vastustamaan. Hän päätti viedä kotieläimet turvaan ja itse lähteä tutkimaan, mistä tuo vihollisparvi hänen luokseen tuli. Kiireimmän kautta hän talutti hevosen ja lehmän tupaansa, muut eläimet seurasivat jälestä. Kissan ja koiran hän pani

omalle vuoteelleen, sian oven suuhun, hevosen peränurkkaan ja lehmän keskelle permantoa ja lampaat pöydän alle, jossa ne luulivat olevansa paraiten turvassa. Nopeasti nouti hän rehua tupaan, kantoi vettä moneen sankoon, sulki räppänän katossa, jotta käärmeet eivät sitä tietä pääsisi tupaan, ja sitten hän telkesi oven lujasti ulkoapäin. Hän katsoi metsään. Käär-melauma oli jo aivan lähellä, se oli nähnyt eilen tapetut toverinsa ja lähestyi hurjaa vauhtia mökkiä kohden.

Matti sai jalat alleen ja juoksi pakoon minkä ehti ja ennätti. Kaukaa katseli hän, miten käär-melauma hyökkäsi hänen mökkiänsä kohden, hän kuuli eläinten hätähuudot, koira haukkui vimmatusti, sika vinkui kimeästi ja lampaat määkyivät hädissään. Matti tiesi, että tupa oli tarkoin suljettu, ettei käärme sinne mistään voinut pujahtaa, että hänen kotieläimillään oli kylliksi ruokaa pariksi päiväksi, ja hän kiersi kaukaa pitkin metsää sille taholle, josta käärmeet olivat tulleet.

Pian löysi hän metsästä sen tien, jota myöten ne olivat tulleet. Tätä tietä kulki Matti

yhä syvemmälle korpeen, tuli suuren vaaran juurelle ja alkoi nousta sen harjalle.

— Jossain täällä päin, arveli hän, on se paikka, josta tämä matolauma on lähtenyt liikkeelle. Ja se on ihme ja kumma, ellei niiden pesäpaikkaa saa jotenkin hävitetyksi.

Matti oli tullut vaaran harjalle ja katsoi ympärilleen. Mitään erikoista ei näkynyt. Hän kuunteli. Jonkun matkan päästä kuului kummallista surinaa, se taukosi, sitten kuului napsahduksia aivan kuin keritsimillä leikatessa, ja jonkun ajan kuluttua vihaista sihinää, joka äkkiä taukosi. Tuon sihinän Matti tunsu, se oli käärmeitten ääntä. Hän hiipi varovasti lähemmäksi. Suuren kiven takaa hän katseli koloon kahden kallionkielekkeen väliin.

Ja mitä hän näkikään siellä. Siellä oli vanha akka, oikein luiseva ja ruma, jonka suussa oli vain kolme hammasta jälellä. Tämä akka laahasi suurta konttia, nosti sen kallion kielekkeelle ja käänsi sen kumoon. Silloin tuli kontista maalle suunnaton määrä käärmeitä, jotka sihisten alkoivat madella kalliota alas, Matin mökkiä kohden.

— Vai täältä te tulette, arveli Matti. Menkää vain sinne minun mökilleni, siellä te tapaatte vanhoja tuttuja, mutta sisään ette pääse, se on varmaa, se.

Akka oli palannut konttineen kallion koloon ja istahtanut työhönsä. Hänellä oli vaskinen värttinä, jonka ympärille hän kehräsi kummallisista aineista mustaa nuoraa. Kun värttinä oli täyteen tullut, otti akka nuoran ja alkoi keritsimillä sitä katkoa. Edessään oli hänellä mittapuu, ja sen mukaan hän katkoi nuoran eri pitkiin palasiin, laskipa vielä kuinka monta kunkin pituista palasta oli tullut nuorasta. Sen jälkeen hän kaikenlaisista kummallisista aineista muovaili niihin käärmeen pään, silmät, suun ja kielen. Ja kun koko kasa tällaisia käärmeenalkuja oli valmiina, otti akka koko kimpun käsiinsä, sylki niihin ja koko kimppu alkoi elää ja sihistä. Suuri määrä käärmeitä kiemurteli akan käsissä. Hän ropsautti koko kasan konttiin, painoi suun kiinni ja istui jälleen työhönsä.

— Vai tällä tavoin ja täällä niitä matoja valmistetaankin, arveli Matti.

Akka kehräsi vim mattua vauhtia tuota tummaa nuoraa, josta hän käärmeitä valmisti.

— Vieläkö sinulla riittää aineita moneenkin kontilliseen? kysyi Matti pistäen päänsä kiven takaa esiin.

Akka taukosi kehräämästä ja katsoi vihaisesti Mattiin.

— Kuka sinä olet? Ja mitä sinä sitä kysyt? Mene tiehesi, sanoi akka käheällä, kiukkuisella äänellä.

— Minä olen Matti, Vähätietäväiseksi sanottu ja asun tuolla mökissä vähän matkan päässä täältä. Minä tulin katsomaan, mistä se matelijajoukko minun pellolleni tuli.

— Kun sen tiedät, niin saat mennä, sähisi akka.

— Eihän minulla mitään kiirettä ole. Eikös sitä saisi niinkuin katsella tätä valmistusta.

— Minkätähden?

— Jotta niinkuin oppisin minäkin jotain, kun minua muuten kutsutaan Vähätietäväiseksi.

— Et sinä tätä koskaan opi. Katsele sinä valmista, ja sitä on kylliksi sinun pihallasi.

— Onhan siellä muutamia matoja, vastasi Matti rauhallisesti.

— Eivät ne ole matoja, sähisi akka, käärmeitä ne ovat, käärmeitä.

— Vai käärmeitä. Kas, kun en minä niitä tuntenut, kun olivat niin heikkohenkisiä, että kissani niitä hännällään hipsautti kuoliaaksi, vastasi Matti.

— Sinun kissasi, sinun kissasi! Ei niitä kissa tapa. Tuon sinä valehtelit, sanoi akka ja alkoi valmiiksi saamaansa nuoraa katkoa eri pitkiin palasiin.

— Elä suotta katko eri pitkiin palasiin, sanoi Matti, saat pikemmin valmiiksi, kun teet kaikki saman pituisiksi. Elä suotta näe vaivoja minun tähteni. Kyllä minun sikani ne syö yhtä pitkinäkin.

— Mitä sinä höliset joutavia? Ei sika minun käärmeitäni syö, ärjyi akka.

— Ehkä ei ole ennen syönyt, mutta minulla on nyt sellainen, että se syö. Ja mielellään se syökin, ovathan ne niin rasvaisia ja maukkaita. Sika parka onkin täällä korvessa saanut elää hyvin niukalla ruualla. Minä tulinkin tänne auttamaan, jotta enemmän tulisi valmiiksi.

Näin sanoen kapusi Matti kallion koloon akan luo, joka juuri oli saanut kasan käärmeitä valmiiksi ja heitti ne konttiinsa.

— Sinä valehtelet, sanoi akka.

— En valehtele, vakuutti Matti. Enhän minä muuten olisi tullut tänne sinua auttamaan.

— Onko tuo sika suurikin? kysyi akka.

— Eihän se ole aivan hevoseni kokoinen, mutta ei paljoa pienempikään, onhan tuollainen tukeva junttare, selitti Matti.

— Se ei ole totta, huusi akka.

— Katso itse, jollet usko, sanoi Matti. Eiköhän se minun mökkini näy täältä vaaralta.

Akka kapusi kallion kolosta ja alkoi tirkistellä. Sillä aikaa sieppasi Matti akan keritsimet ja pisti ne taskuunsa.

— Mökki näkyy, mutta ei sikaa, sanoi akka.

— Sitten on se syötyään kaikki tähän asti kehräämäsi käärmeet lähtenyt lisää etsimään, vakuutti Matti.

Kiukkuisena kapusi akka jälleen kallion koloon.

— Kyllä minä sille sitten käärmeitä teen, joita se ei voita, jotka eivät mahdu sen kurkusta sisään, olkoon sikasi kuinka suuri tahansa, sähisi akka.

Ja hän alkoi kehrätä oikeata touvia, paksua kuin miehen käsivarsi ja viisi syltä pitkä. Sen

saatuaan valmiiksi hän valmisti sille pään ja alkoi keritsimiään etsiä katkoakseen sen useampaan palaseen. Samassa sylkäisikin Matti käärmeen päälle ja se alkoi elää ja se kietoutui äkkiä akan ympärille. Akka huitoi vastaan, mutta sitä äkäisemmäksi vain käärme tuli. Eräänä sopivana hetkenä tarttui Matti äkkiä toisella kädellään käärmeen niskaan ja toisella sen häntään ja veti sen äkkiä umpisolmuun akan ympärille. Tästäpä käärme suuttui ja alkoi purra akkaa, joka kirkui ja parkui hädisään. Kontti kaatui ja siinä olevat käärmeet riensivät akan avuksi, saadakseen solmun auki. Mutta se ei ottanutkaan auetakseen ja tässä hommassa tulivat käärmeet yhä vihaisemmiksi toisilleen ja akalle, joka koko ajan huusi ja parkui. Käärmeet kimpussaan kiipesi akka kallion kolosta vaaralle ja alkoi pötkiä pakoon. Mutta käärmeet eivät irtaantuneetkaan hänestä. Suuri käärme oli umpisolmussa hänen vyötäisillään ja pikku käärmeitä riippui joka paikasta, varsinkin tukasta muodostaen sihisevän, kiemurtelevan kasan hänen päänsä ympärille.

Matti katseli tätä menoa ja nauroi, nauroi ja löi käsiään polviinsa.

Mutta akan parkuna kuului mökille asti, ja siellä oleva käärnelauma riensi tekijänsä avuksi. Kylläpä ne mennä kiemurtelivat hurjaa vauhtia, muutamat kietoutuivat yhdeksi kehäksi ja kierivät kiekon tavoin eteenpäin. Pian oli mökin ympäristö käärmeistä vapaa, kaikki olivat rientäneet metsään.

Matti juoksi minkä suinkin pääsi kotiinsa. Avatessaan tuvan oven vallitsi siellä jokseenkin suuri siivottomuus, sillä eiväthän eläimet peloissaan olleetkaan muistaneet, että tupa oli Matin asunto. Sika varsinkin oli liannut oven suun ja vielä kaatanut suuren vesisangonkin keskelle permantoa. Eikä se edes hävennytkään, kun Matti avasi mökin oven, vaan kömpittytyväisenä pihamaalle. Lehmä näytti hyvin viattomalta, mutta keskipermannolla näkyi kyllä jälkiä sen oleskelusta. Kissa ja koira, jotka aina olivat eläneet ihmisen parissa, olivat olleet siivoja. Hevoselle ja lampaille oli tapahtunut kaikenlaisia pikku vahinkoja.

Siivotonhan tupa oli, mutta vähät välitti Matti siitä nyt. Ainahan tuvan puhtaaksi saa. Hän kuljetti eläimet pihalle. Hevonen oli jo ennättänyt rauhoittua, mutta lehmä oli ai-

van sekaisin ja tahtoi aivan välttämättömästi mennä uuniin. Lopulta sekin tuli pihamaalle ja ihmetteli kovasti, että kaikki taas oli ennallaan, sillä kyllä se jo oli pelännyt. Lampaat juoksivat aivan hulluina pitkin pihamaata. Kissa ja koira eivät lakanneet Matille iloaan osoittamasta. Ja iloinen oli Mattikin, oikein sydämestään iloinen.

— Sanokoot mitä tahansa, selitti hän kissalle ja koiralle, että minä olen Vähätietäväinen, tiedän minä ainakin, miten käärmeitä kehrätään. Ja se on paljon, se.

Runsaasti kasvoi viljaa seuraavana kesänä Matin pellolla, kuolleet käärmeet olivat sen höystäneet. Ja aina kun Matti kesällä kuuli metsästä kahinaa, josta ei varmasti voinut sanoa, mistä se syntyi, ja aina kun käärme livahti nopeasti ruohikossa, tiesi hän käärmeakan etsivän keritsimiään ja pikku käärmeiden rientävän hänen avukseen.

Mutta akan keritsimet olivatkin Matin mökin seinällä naulassa, eikä käärmeakka uskalla enää ryhtyä kehräämiseensä.

Sen pituinen se.

TERVE-ANTTI, SAIRAS-ANTTI JA KIPUMÄEN NEITO

Olipa kerran kaksi veljestä ja kummankin nimi oli Antti. Kun toinen oli hyvin terve ja roteva ja toinen hyvin sairas ja heikko, niin kutsuttiin edellistä Terveeksi-Antiksi ja toista Sairaaksi-Antiksi. Terve-Antti oli kiivas ja kiukkuinen, Sairas-Antti lempeä ja hiljainen. Terve-Antti oli hankkinut itselleen suuren kartanon. Pahat kielet kertoivat, ettei hän rikkauksiaan kootessaan aina ollut menetellyt rehellisesti ja että hän kaikenlaisilla konnankoukuilla oli lisännyt varallisuuttaan. Sairas-Antti oli aina ollut valmis muita auttamaan, ja tietäähän sen, ettei sellainen ihminen koskaan rikkaaksi tule. Kaikki apua tarvitsevat tulivat Sairaankartan mökille, Terve-Antin kartanoon ei kukaan mennyt, sillä hän ajoi köyhät luotaan pois ja seurusteli vain niiden

kanssa, jotka olivat yhtä rikkaita kuin hän ja rikkaampiakin.

Sairas-Antti oli koko elämänsä ajan ollut kivulloinen koskaan sanallakaan valittamatta, mutta eräänä keväänä hän tuli niin sairaaksi, ettei hän jaksanut enää työtäkään tehdä. Ja kun hän ei sitä jaksanut, niin ei hän ansainnut rahaakaan, eikä siis voinut auttaa toisia puutteessa olevia. Lopulta ei hänellä ollut itselläänkään, mistä olisi elänyt. Silloin hän meni Terveen-Antin luo, mutta tämä ajoi veljensä luotaan antamatta hänelle ropoakaan, antamatta leipäpalaakaan.

Alakuloisena asteli Sairas-Antti tietä eteenpäin. Ensi kerran elämässään hän syytti kohtaloa siitä, ettei se ollut tehnyt häntä terveeksi, ja hän alkoi jo käydä katkeraksi koko elämälle.

Hän oli kuullut puhuttavan jostain kummallisesta paikasta, jonka nimi oli Kipumäki. Siellä kuului olevan kummallinen nainen, joka pienessä kattilassa keitti ihmisten kipuja. Tämä nainen ehkä voisi vapauttaa hänet sairaudesta, ja hänen luokseen päätti Sairas-Antti lähteä. Mutta kukaan ei tuntenut Kipumäelle vievää tietä. Jossain kaukana tuntemattomien seu-

tujen takana se kuului olevan, sen Sairas-Antti sai kuulla. Vaivalloisesti hän asteli tietä eteenpäin uskoen, että kerran hän sen oikean polun löytää.

Heikko ja väsynyt hän oli ja monasti täytyi hänen tiepuolella levätä. Lähteestä hän joi ja söi marjoja metsästä, sillä siellähän oli runsaasti talven yli säilyneitä puolukoita ja pakkanen oli soilla karpalot kypsyttänyt.

Aivan asumattomia seutuja hän asteli, eikä ainoakaan ihmisolento tullut häntä vastaan. Yöt hän nukkui suurten kuusien alla ja päivät asteli hiljaa eteenpäin. Koko ajan hän tunsii itsensä kovasti sairaaksi ja heikoksi, mutta lopulta hän sen unohti katsellessaan, miten kaunis oli luonto, joka juuri parailaan teki kevättä. Kaikesta hän iloitsi, jokaisesta puusta ja pensaasta, jokaisesta linnusta ja metsäneläimestä. Ja vähitellen hän tuli ajatelleeksi, että hän oli saanut sairautensa sen vuoksi, että hän sen kautta oppisi iloitsemaan kaikesta siitä kauniista, mitä hänen ympärillään oli. Jos hän olisi ollut terve, niin ehkä hän olisikin ollut samanlainen kuin veljensä Terve-Antti, joka ajatteli vain rikkauden keräämistä, eikä sitä

tehdessään joutunut ajattelemaan mitään muuta. Ja nyt hän, joka matkalle lähtiessään oli soimannut kohtaloa sairaudestaan, nyt sitä kiittikin. Hän katseli ympärillään olevaa luontoa, varsinkin puita, ja näki, miten erilaisia ne olivat, miten kuusi oli komea ja kataja matala. Ja hän ajatteli, että ihmiset olivat samanlaisia kuin puutkin. Hän näki koivun, joka oli kyhmyinen ja ruma, jonka rungossa oli pahoja koloja ja halkeimia ja joka toisten puitten rinnalla oli metsän rumuutena, mutta siinä puussa oli kaikkialla linnunpesiä, joka oksalla, joka kolossa. Ja hän huomasi, että se puu on sittenkin tavallaan kaunein kaikista, sillä antaahan se suojan ja kodin laululinnuille, jotka ovat koko metsän ilona.

— Mitä minä suotta valitan, sanoi Sairas-Antti. Joskin ruumiini on näin sairas ja raihmainen ja ruma kuin tuo koivu, niin olenhan minä saanut kaikki kauniit ajatukset.

Nyt hän ei enää tahtonutkaan mennä Kipumäelle tullakseen terveeksi, vaan kääntyi kulkemaan omia jälkiään takaisin. Matkallaan hän eksyi, eikä enää tietänyt, missä päin liikkui.

Iloisesti astella tepsutellessaan näki hän vihdoin ihmisasuntoja, korkealla mäellä kylän. Sitä kohden hän nyt kulki. Lähemmäksi tultuaan hän ihmetteli, kun ei ainoatakaan elävää olentoa näkynyt rakennusten luona. Hän tuli kylään, se oli aivan autio. Kylä oli kehän muotoon rakennettu ja sen keskellä oli kaunis niitty, ja niityn keskellä oli suuri lähde, ja lähteen keskellä oli kivi, ja kivellä istui vanha, kyttyräselkäinen vaimo pienen pientä kattilaa hämmennellen.

Sairas-Antti pysähtyi lähteen reunalle.

— Mitä sinä täältä Kipumäeltä etsit? kysyi vaimo häneltä.

— Vai tämä nyt on se Kipumäki, sanoi Sairas-Antti.

— Onko sinulla jotain tuotavaa?

— Olihan minulla aikomus tuoda jotain tänne, ja tätähän paikkaa minä alussa etsinkin, mutta nyt minä olen aikeissa palata takaisin.

— Oletko sinä sairas?

— Olenhan minä, mutta eihän jokainen saa itselleen terveyttä toivoa.

— Etkö sinä tahdokaan terveeksi tulla?

— En oikein tiedä. Minä olen sairaana oppinut olemaan onnellinen, ehkä terveenä olisin onneton. Minä olen sellaista nähnyt elämässä.

Vaimo katsoi hyvin pitkään Sairaaseen-Anttiin. Sitten ojensi hän kätensä Anttia kohden ja ikäänkuin sieppasi siihen jotain, jonka hän sitten pani kattilaansa.

Samassa Sairas-Antti tunsi jotain omituista ruumiissaan, oli aivan kuin veri olisi virrannut lämpöisempänä ja voimakkaampana hänen suonissaan, tuntui niin kepeältä liikkua. Hän oli terve, aivan terve!

Mutta vaimo katseli tarkkaan kattilaansa, hämmensi sitä ja lopulta nosti pienellä kauhallalla siitä kauniin helmen.

— Oikein minä arvasin, sanoi vaimo. Sinä olet niitä harvoja, joille sairaus on voinut olla iloksi, siksi se kattilassani onkin muuttunut helmeksi. Tällaisia helmiä minä koetan maailmasta koota, mutta niitä saa niin harvoin. Kun niitä on yhdeksän kertaa yhdeksän, niin silloin kaikki taudit loppuvat. Mutta paljon minulta niitä vielä puuttuu ja kauan minä vielä saan kipuja kattilassani keittää, ennenkuin ne olen koonnut.

Ja uudelleen ryhtyi vaimo työhönsä ja hämenteli pientä kattilaansa. Sinne hän pani vieressään olevasta vakasta kummallisia aineita, joita hän kutsui kivuiksi ja joista kattilaan jouduttuaan levisi paha löyhy. Näitä kipuja kantoivat akan vakkaan rumat ja inhoittavat sikiöt. Ne olivat jos jonkin näköisiä ja toinen toistaan ilettävämpiä.

Niityn ympärillä kehässä olevissa taloissa nämä tautiolennot asustivat, mutta harvat niistä olivat kotosalla, ne kiersivät kylissä ja kaupungeissa ja toivat kipuja suuret kantomukset ja läksivät taas matkoilleen. Rutto vain oli kotosalla ja rupisena ja inhottavana lojui asuntonsa ovella päivänpaisteessa.

Antti aikoi lähteä pois, mutta tuo vanha vaimo käski häntä jäämään ja vei Antin suurelle aitalle, joka oli täyteen ahdettu kultarahoja.

— Nämä ovat ihmisten maksamia sairausrahoja, ne tulevat aina lopulta minulle. Ota niistä, minkä haluat, ja jota enemmän otat, sitä parempi.

Suuren säkin täytti Antti kultarahoilta ja läksi iloisin mielin ja reippaana astumaan ko-

tiaan kohden. Matka, joka Kipumäelle oli niin pitkä, olikin sieltä palatessa kummallisen lyhyt.

Tieto Antin paluusta ja hänen ihmeellisestä rikkaudestaan levisi hyvinkin pian, ja köyhät saapuivat saamaan rahoja, joita Antti säkistään auliisti jakeli. Ja jota enemmän hän säkistään ammensi, sitä täydemmäksi se vain tuli.

Terve-Anttikin sai kuulla, miten rikkaana Sairas-Antti oli palannut. Hyvin ystävällisenä saapui hän Saira-an-Antin luo tiedustelemaan häneltä hänen matkansa vaiheita. Kuultuaan, missä veljensä oli käynyt ja mistä hän oli rikkautensa saanut, päätti hänkin lähteä sinne itselleen aarteita kokoamaan. Saatuaan tietää, mitä tietä Kipumäelle päästiin, otti hän paraimman ja väkevimmän hevosensa, otti monta suurta säkkiä matkaansa, sillä hän aikoi tuoda vielä enemmän kultaa kuin veljensä. Matkalle hän otti runsaasti evästä ja läksi Kipumäkeä kohden ratsastamaan.

Iltahämärässä hän sinne saapui. Salaviihkaa hän kylän laitaa myöten ajoi sinne, missä veljensä kertomuksen mukaan tiesi raha-aitan olevan. Hän kaivoi suuren reijän seinään ja kokosi säkkeihin raosta valuvat kultarahat. Niin

paljon hän niitä kokosi, että hevonen tuskin jaksoi niitä kantaa.

Jo oli hän aikeissa lähteä, kun ahneudessaan tuli ajatelleeksi tuota pientä kattilaa, jossa kipuja keitettiin.

— Jos minä sen saisin, niin tuovat kaikki silloin kipunsa ja rahansa minulle. Siten tulee minusta maailman rikkain mies. Hän hiipi nurkan takaa nurmelle. Vaimo ei ollutkaan kattilaansa hämmentämässä. Terve-Antti siepasi sen käteensä ja alkoi juosta hevosensa luo. Mutta tiellä hän kompastuikin ja kattilan sisältö valui hänen päälleen. Heti tunsu hän ruumiissaan polttavia tuskia, jokaista jäsentä kolotti ja pisti. Voihkien ja ryömimällä hän pääsi hevosensa luo. Hän kapusi sen selkään rahasäkkien päälle ja alkoi ajaa kotiaan kohden. Kultaa hänellä oli runsaasti, mutta sairas hän oli, kamalan sairas.

Kotimatalla kohtasi hän ne, joilta hän väärilydellä oli koonnut itselleen rikkauksia. Kun he nyt näkivät Antin niin voimattomana ja heikkona hevosensa selässä, hyökkäsivät he hänen kimppuunsa, ottivat kaikki hänen rahansa ja jakoivat ne keskenään. Veivätpä

vielä hänen hevosensakin ja jättivät Antin sairaana tielle makaamaan.

Antti itki ja parkui, hän etsi rahojaan, mutta ne olivat viedyt niin tarkoin, että vain yhden ainoan kultarahan hän löysi erään säkin pohjalta. Ryörimällä hän kulki tietä pitkin kotiaan kohden koko ajan voihkien ja valittaen. Kyllä kylä kuuli hänen valituksensa, mutta kukaan ei tullut auttamaan, niin kaikki häntä vihasivat. Sairas-Antti oli ainoa, joka tuli hänen luokseen ja selässään kantoi hänet kylään.

Terve-Antti, joka nyt oli sairas, saikin ruveta terveyttään hoitamaan. Kaikenlaiset parantajat ja lääkärit ottivat suuret maksut vaivoistaan, mutta kukaan ei kyennyt häntä parantamaan. Lopulta hupenivat hänen varansa, kartano myytiin, jotta lääkärit saisivat palkkansa. Ja jota kauemmin hän sairasti, sitä kiukkuisemmaksi hän tuli.

Mutta Sairas-Antti oli onnellinen ja tyytyväinen elämänsä loppuun asti.

Sen pituinen se.

ETANA, KAALIMATO JA SISILISKO

Etana, kaalimato ja sisilisko olivat kokoon-tuneet keskustelemaan tämän maailman me-nosta. Hullustihan kaikki oli menossa tässä »matoisessa maailmassa», ja jotain oli keksit-tävä sen parantamiseksi.

Sisilisko, aina vikkelä ja hääräilevä eläin, tahtoi rakentaa kaiken maailmassa uudestaan ja aivan oman mielensä mukaan.

— Kaikki on annettava meille, huusi hän.

— Mitä sinä kaikella tekisit? tokaisi kaali-mato, tuo itsekäs ja aina omaa etuansa katsova eläin.

— Me jakaisimme sen sitten tasan kaikille, vastasi sisilisko.

— Luuletko sinä, että jokainen tyytyisi sii-hen, miten te ja'atte? sanoi kaalimato, joka pelkäsi sellaisen jaon syntyessä joutuvansa

mehevästä puutarhasta hedelmättömälle suolle asumaan.

— Hiljaa, te ette ymmärrä, mitä te puhutte, sanoi etana. Mistä te olisitte saaneet mitään ymmärrystä maailman asioista, te, jotka elätte vain omaa itseänne varten. Mutta minä olen minä, ja minä ymmärrän.

Ja sitten etana selitti, miksi hän ymmärsi paremmin kuin muut. Kas, hän oli hienompaa alkujuurta. Hänen isänsä oli Tuonen poika ja äitinsä Kivuttaren tytär. Ja kun taudit ja kuolema tässä maailmassa kaiken lopullisesti määräävät, niin olihan etana siten suurta sukua, melkein ruhtinaallista sukua, jos niin voi sanoa.

Ja korottaakseen omaa arvoaan, hän alkoi selittää, miten alhainen sukuperä toisilla oli, sillä etana tiesi, että halventamalla toisten kunniaa saa oman arvonsa nousemaan. Kaalimato oli kyllä sekin vanhaa Sinervön sukua, Sinervö oli hänen isänsä, Sinervö hänen äitinsä ja Sinervöitä kaikki hänen sisarensa. Mutta hyl! Sinervö oli niin tavallinen nimi. Sisiliskon sukuperä oli hyvin hämärä. Eräs Nuoramo niminen emäntä oli astuessaan mättäältä mät-

täälle pudottanut hameensa helmasta helmen, ja siitä oli sisilisko syntynyt.

— Siis minä, huusi etana, ymmärrän maailman asiat paraiten, sillä minun sukuni lopulta-kin kaikkia vallitsee. Kuolema kaiken määrää!

Sisilisko oli hyvin kiukkuinen. Hän vimmas-
tui aina, kun kuuli sukuaan soimattavan. Mutta kaalimato, joka oli rauhallinen, ryhtyi välittä-
jäksi ja sanoi:

— Etana on kyllä viisain ja sivistynein, sen me myönnämme, mutta sisiliskolla, on silläkin arvonsa, oma arvonsa. Ja jos me aiomme maailmaa parantaa, niin on katsottava vähem-
piosaistenkin hyvää.

Ja kaalimato ehdotti, että sisilisko jäisi kaali-
maahan ja söisi kaikki itikat ja pienet madot, jotka estävät kaalin kasvua.

— Silloinhan minä tekisin vain sinua varten työtä, tiuskasi sisilisko, ja sinä nauttisit he-
delmät siitä. Jota paremmin toimeni hoitaisin, sitä paremmin kaali kasvaisi, ja sitä parempi sinun olisi olla. Mitä hyötyä minulla siitä elä-
mästä olisi?

— Mitäkö hyötyä? huusi kaalimato aivan kummastuneena. Mitäkö hyötyä? Paljon hyö-

tyä. Ensiksi olisin minä järjestänyt sinun työsi, ja se on jokaiselle välttämätöntä. Sit-
ten olisi sinulla yhdessä paikassa elatuksesi,
jonka minä hankkisin sinulle, eikä sinun tar-
vitsisi juoksennella ympäri maailmaa. Ja sit-
ten voisi etana olla sinulle sivistävänä seu-
rana. Etana saisi olla meille ilmapuntarina.
Ja kun minä sanoisin: etana, etana, näytä
sarves, onko huomenna pouta! niin tietäisin
aina millainen ilma on ja siis millä lehdellä mi-
nun olisi edullisinta istua. Etana on hieno
olento, paljoa hienompi kuin kumpikaan meistä,
hänellä on tuntosarvetkin, joka on korkeinta,
mitä maailmassa voi saada, ja hän osaa ajatella,
sillä sen taidon on hän vanhemmiltaan perinyt,
ja meidän tulisi sen vuoksi suojella häntä. Hän
saa olla sateella kaalin alla ja poudalla sen päällä.
Näin olisi teidän kummankin hyvä ja mukava
olla. Eikö se ole paras maailmanjärjestys?

Sisiliskon mielestä olisi hän silloin liiaksi si-
dottu. Hänen täytyi saada juosta paikasta
toiseen.

— Juokse kaalin ympäri niin kauan kuin
tahdot, silloinhan se halusi on tyydytetty, ar-
veli kaalimato.

Mutta sisiliskon mielestä tuli etanan ja kaalimadon lähteä hänen kanssaan juoksemaan pitkin soita.

Etana ja kaalimato aivan kauhistuivat selaista ehdoitusta.

— Kaikessa on noudatettava järjestystä! huusi kaalimato. Ja järjestys on kaalinkerässä, se kasvaa aina uusia lehtiä sen mukaan kun päälimmäisen syö. Ja vanhasta järjestyksestä on pidettävä kiinni, muuten kaikki on hukassa.

Etana alkoi nyt pitkän puheen, sillä hän oli hyvin oppinut ja kuunteli mielellään omaa ääntään, kuten ne, jotka eivät mitään maailmassa tee, vaan aina osaavat selittää mitä asioita tahansa. Ja hän puhui kaalin asteettaisesta kehityksestä ja ymmärryksen ylivallasta ja maailman kaikkeudesta ja kivusta ja kuolemasta.

He olivat niin keskusteluunsa kiintyneitä, että eivät kuulleet kaalimaan isännän lähestyvän. Tämä polki sisiliskon kuoliaaksi, heitti etanan nurmelle, jossa kukko sen söi suuhunsa ja sieppasi kaalimadon lehdeltä ja polki sen kuoliaaksi.

Näin jäi etanan, kaalimadon ja sisiliskon keskustelu maailman järjestämisestä kesken. Ellei niin olisi käynyt, olisi kai paljon nyt aivan toisin.

Sen pituinen se.

SAKARI METSÄNKÄVIJÄ

Sakari metsänkävijä eleli muijansa kanssa pienessä mökki pahasessa syvällä salolla. Pienestä peltotilkusta he saivat leipänsä ja särpimen toi kyllä Sakari metsästä, sillä runsaasti oli niillä tienoin kaikenlaisia metsäneläviä. Mutta eräänä keväänä alkoi riista kovasti vähetä, ja monasti sai Sakari tyhjin toimin palata metsästysretkiltään.

— Mitä sinä tästä oikeastaan ajattelet? sanoi Sakari eräänä kevätiltana muijalleen istuessaan tuvassa pyssynkuulia valamassa.

— Niin, siitähän riistan saannista, sanoi Sakarin vaimo, lyhyt akan tyllerö.

— Niin siitä, vastasi Sakari. Eihän nyt näekään enää karhuja näillä tienoilla, puhumattaakaan muusta riistasta, metsät ovat aivan autioita. Ja millä sitä taas ensi talvenakin eletään, ellei riistaa ilmesty? Saamme kauniisti

panna hampaat naukaan tai muuttaa kokonaan muille maille.

— Olisit käynyt Tapiota puhuttelemassa, sanoi muija.

— Ole siinä löpistemättä joutavia! Ei Tapiota eikä Mielikkiä ole olemassakaan. Mitä lie jutut lasten kaskuja heistä.

— Elä sano niin, vastasi muija. Muistatko, miten toissa talvena sait kolme karhua samalla matkalla? Tiedätkö miksi sait? Minä olin rukoillut Tapiota avaamaan karhuläävänsä oven. Kai tuo piti sitä hiukan kauemman aikaa raollaan, koska kolme karhua ennätti pujahtaa metsään. Ja kyllähän sinä jokaisen eläimen kiinni saat, joka vain metsässä kävelee tai lentää.

— Rukoilisit nytkin, ehkä tuo auttaisi.

— Olenhan minä rukoillut, mutta ei tuo näytä minusta välittävän. Eiköhän tuo odottane sinua.

— Minuako? kysyi Sakari.

— Niin. Voisithan tuota koettaa. Menet sinne, missä metsä on tihein, siellä se asustaa.

— Ei kai tässä muu auttane.

Näin sanottuaan puki Sakari muijansa neuvosta paraimmat vaatteet ylleen ja meni metsästä etsimään sitä kaikkein tiheintä paikkaa. Eihän hänen sitä etsiä tarvinnut, sillä tunsihan hän metsän monen penikulman laajuudelta aivan tarkoin. Sakari asteli ja asteli ja tuli viimein metsän tiheimmälle paikalle.

— Istunpahan tuohon kivelle, arveli Sakari. Tulkoon nyt Tapio kysymään, mitä haluan.

Hän istui ja odotteli, mitään Tapiota ei näkynyt.

— Kyllä se on suuri herra, kun antaa näin odottaa, arveli Sakari. Mutta pitäisiköhän kumartaa, tulisikohan tuo silloin pikemmin.

Ja Sakari nousi ja kumarsi lakki kourassa, kumarsi toisen kerran vielä syvempään, ja kolmannen kerran niin syvään kuin hän vain nimismiehelle oli kumartanut. Kun hän vartalonsa oikaisi, niin näki hän puiden lomassa harmaapartaisen jykevän ukon ja lihavan, lyllyvän emännän hänen rinnallaan.

— Lienevät nuokin samoilla asioilla kuin minäkin, ajatteli Sakari. Tapiotako tekin olette etsimässä, kysyi hän heiltä, kyllä se taitaa olla turhaa työtä, minäkin olen tässä istuskellut ja

kumarrellut, mutta ei ketään näy eikä kuulu. Taitavat nukkua tai ovat kokonaan muuttaneet toisaanne.

— Mitä asiaa sinulla on Tapiolle? kysyi vanha ukko.

— Ahdistaisinhan häneltä hiukan karhuja. Viime talvena ei niitä ole näkynytkään ja jos ensi talvi tulee samanlaiseksi, niin hukka minut tässä perii, selitti Sakari.

— Viime kesä oli niin kylmä, että uusia karhuja ei voitu valmistaa, selitti lihava akka.

— Täytyykö niitä valmistaa? kysyi Sakari kummastuneena.

— Tottahan toki, sanoi akka. Etkö sinä sitä tiedä? Ja hän nauroi niin, että hänen suuri vatsansa oikein tutisi.

— Ja mistä niitä valmistetaan? kysyi Sakari.

— Ilman neiti heittää taivaalta tukun villoja ja panee kehtoon ja siinä sitten liekutetaan uskollisesti, selitti akka.

— Silläkö lailla, sanoi Sakari. Ja eikös noita villoja sieltä vakasta saisi?

— Eipä näy saavan, sanoi ukko.

— Täytyisi käydä hakemassa, arveli Sakari.

— Voithan sen tehdä, sanoi ukko.

— Kyllähän minä sen tekisin, jos vain tien osaisin.

— Menet vain yhä ylöspäin, selitti akka.

— Tuonne ilmaanko? sanoi Sakari. Ei, hyvä emäntä, siitä taida mitään tulla, liian tanakka minä olen lentämään.

— Saat tikapuut, niin kiipeät, sanoi ukko.

— No, kyllä minä aina kiivetä osaisin, vakuutti Sakari. Mutta jos sattuisi kapuamista kestämään kovin kauan. Jollei tulisikaan taivaan laki vastaan, vaan suuri reikä, niin tiesi minne lopulta joutuisikaan, saisi kavuta ja kavuta ja — Ei, en minä uskalla!

— Kyllä se taivaan laki aina vastaan tulee, vakuutti ukko, se on kova ja lujaa tekoa.

Sakari raapi korvallistaan, tuumi ja mietti.

— Ei kai tässä lopulta mikään muu auta, jos metsästää mieli, sanoi hän viimein. Täytyy kai siis lähteä kotipihalta hakemaan tikapuita ja jatkaa niitä siksi, kunnes ulottuvat aivan ylös asti.

— Et sinä niillä pääse kylliksi korkealle, sanoi ukko. Minä annan sinulle täältä sellaiset tikapuut, jotka venyvät ylös asti.

— Hyvähän se on, sanoi Sakari. Ei siis muuta kuin kapuamaan kuin orava. Mutta kotona minun ensin täytyy käydä muijalleni ilmoittamassa. Eihän sitä tiedä, kuinka kauan tuollainen matka kestää, ja hän voisi odottaessaan tulla levottomaksi. Ja tarvitseehan sitä evästäkin matkalle.

— Kyllä sen matkan jaksaa syömättäkin tehdä, sanoi akka.

— Ei saa niin sanoa, vakuutti Sakari. Minä en koskaan lähde matkalle ilman evästä. Noutakaa te ne tikapuunne esiin, minä juoksen sillävälin kotia.

Ja Sakari alkoi juosta livistää kotiaan kohden. Jo kaukaa hän huusi:

— Muija! Muija! Ota se eväskontti esiin ja aja sinne runsaasti ruokaa. Muija! Liiku vikkelästi, sillä tässä on tulinen kiire!

— No, minne sinä nyt sellaisella hädällä menet? kysyi Sakarin muija.

— Taivaaseen!

— Taivaaseen! Ethän toki aio kuolla?

— En, en. Minä menen sieltä hakemaan karhun aineksia. Täytyy tässä itseni ruveta hommaamaan, kun ei niistä muuten tule valmista.

— Oletko sinä aivan pähkähullu? huusi vaimo.

— En ole. Minä tapasin ukon ja akan metsässä ja ne minulle tämän keinon neuvoivat.

— Millaisen ukon ja akan? Ethän vain itse Tapiota ja Mielikkiä?

— Taisivat niitä olla, koska olivat niin selvillä metsän asioista. Mutta pane nyt kiireimmän kautta evästä konttiin. Ja runsaasti, oikein runsaasti, siellä ylhäällä voi tulla hyväkin ruokahalu.

Muija otti kontin ja ajoi siihen kymmenen reikäleipää ja runsaasti suolakaloja.

— Ja millä sinä sinne ylös pääset? kysyi hän.

— Tuo ukko lupasi lainata tikapuut, vastasi Sakari.

— Kylläpä niissä sitten on pituutta! huu-dahti muija.

— En minä niitä vielä nähdä saanut, mutta sinne ylös asti sanoivat he niiden ulottuvan.

— Mutta jos ne kaatuvat, parkaisi muija. Ja juuri silloin, kun olet ylimmällä pienalla! Miten sinun silloin käy? Minä tulen pitämään niistä kiinni.

— Elä suotta tule, sanoi Sakari. Hoida sinä täällä taloa. Joutavat ukko ja akka siihen työhön, tanakoita ovat kumpikin, ja joutilaita myöskin. Niillä on enemmän aikaa kuin sinulla.

Kontti oli ruokaa täynnä, Sakari heitti sen hartioilleen ja jätti vaimolleen hyvästit. Tämä pillahhti erotessa itkemään ja sanoi:

— Tule nyt terveenä takaisin. Ja kun siellä ylhäällä olet, niin heiluta edes lakkiasi minulle.

— En minä tiedä, joutuuko siinä heiluttelemaan, sanoi Sakari ja läksi kiireesti astumaan.

Mutta vähän ajan päästä hän kuuli ääntä takanaan.

— Sakari, Sakari, elä mene vielä! huusi hänen muijansa.

Sakari pysähtyi, ja hengästyneenä juoksi hänen muijansa hänen luokseen.

— Minä toin tämän punaisen kaulahuivini, sanoi muija, jotta olisit koreampi. Eihän sitä tiedä, kuinka hienoa väkeä siellä ylhäällä tapaavat.

Ja hän satoi miehensä kaulaan punaisen huivin.

— Aina teillä naisilla on ne omat temppunne, sanoi Sakari. Kiitos kuitenkin, hyvähän se on kun on taivaassa koreasti puettu.

Ja Sakari jatkoi kiireesti matkaansa metsään.

Siellä jo Tapio ja Mielikki häntä odottelivat ja kummallakin oli viiden sylen pituiset tikapuut.

— Lähde nyt matkallesi, sanoi Tapio, jotta ennen iltaa palata ennätät.

— Eihän toki sellaiselle matkalle syömättä lähdetä, sanoi Sakari ja istui kivelle, avasi konttinsa ja söi kelpo aterian.

Lopetettuaan hän pyyhkäisi kädellään suutaan ja sanoi:

— Nyt minä olisin valmis!

Ennenkuin hän konttinsa sulki, otti hän sieltä kaksi reikäleipää, pani kummankin päälle kaksi suolakalaa ja ojensi ne Tapiolle ja Mielikille ja sanoi:

— Tässä olisi teille vaivoistannel! Mutta sitten minä pyytäisin teitä, jotka olette tanakoita ihmisiä pitelemään tikapuista kiinni, jotta eivät pääse pahasti heilumaan.

Tapio oli pannut tikapuunsa aivan pystysuoraan seisomaan. Sakari sylkäisi hyppysiinsä ja alkoi kavuta. Päästyään ylimmälle pienalle hän huusi:

— Ja mitäs nyt? Kuinka tästä jatketaan?

Mielikki ojensi omat tikapuunsa ja sanoi:

— Pane nämä niiden toisten tikapuitten jatkoksi.

— Jaha, sanoi Sakari, kiskoi tikapuut ylös ja liitti ne toisiin.

Kun hän oli pari pienaa kavunnut, huusi Tapio alhaalta:

— Vedä nyt minun tikapuuni maasta irti ja vie ne mukanas, niin liität ne sitten toisten jatkoksi.

— Elä, elä puhu sellaista, tokaisi Sakari. Jos minä otan alempana olevat tikapuut irti, niin silloinhan minä romahdan koko tämän rustamentin kanssa alas.

Mutta Tapio ei välittänyt hänen puheistaan. Hän kiskaisi tikapuut irti. Sakari parkaisi pahasti, mutta vaikenikin samassa nähdessään, ettei hän pudonnutkaan. Hän otti Tapiolta tikapuut, kantoi ne selässään Mielikin tikapuitten jatkoksi, irroitti siellä Mielikin tikapuut ja vei ne Tapion tikapuitten jatkoksi. Ja näin hän nyt yhä nousi ja nousi.

Hän oli jo hyvin korkealla, kun hän ensi kertaa levähti ja katsahti ympärilleen. Laaja oli näköala, ja etäälle hän näki yli metsien ja jär-

vien. Kauan hän tirkisteli, ennenkuin oman mökkinsä löysi. Sen pihamaalla seiso i hänen muijansa ja liehutti jotain valkoista, Sakari sieppasi lakin päästään ja heilutti sitä vastaukseksi.

Kiipeämistään kiipesi Sakari ja jatkoi aina toista tikapuuta toisella. Uupunut hän jo oli, kun vihdo i pääsi suuren pilven reunalle. Tikapuut hän veti viereensä ja istahti pilvelle. Kos-teahan se oli, mutta istua täytyi, sillä niin uupunut hän oli. Voimiaan vahvistaakseen hän avasi konttinsa ja söi kelpo aterian.

— Ruokaa mies tarvitsee, jotta työtä tehdä jaksaa, arveli hän. Ja kai tässä saakin vielä aikalailla hommata, ennenkuin saa kaikki asiät kuntoon. Sellaista se on, aina ne naiset lyövät laimin tehtävänsä, ei niille pidä mitään tärkeätä uskoa. Missähän nyt se Ilman neitikin mahtaa olla villavakkoineen. Kunhan minä hänet tavoitan, niin kunniansa hän saa kuulla. Lyö sillä tavoin työnsä laimin, aikoo jättää maailman ilman karhuja! Onko ennen mokomaa kuultu!

Ja Sakaria kiukutti niin, että ruokapala ei tahtonut kurkusta alas luistaa.

Syötyään hän nousi seisaalleen ja alkoi pitkin pilveä astella. Ei näkynyt missään ainoatakaan elävää olentoa, ei muuta kuin pilviä.

— Taisi tulla hukka reisu, arveli Sakari. Tiesi mistä tuon Ilman neidin saa käsiinsä.

Hän huuteli ja huhuili, mutta ketään ei näkynyt. Jo oli Sakari aikeissa kääntyä maan päälle sadatellen naisia ja niiden huonoja hommia, kun hän etäällä näki tytön, jolla oli vakka kainalossa.

— No tuolla se tyttö vihdoinkin on, ajatteli Sakari. Ja hän alkoi huutaa täyttä kurkkua: Hoi, tyttö, tule tänne! Tyttö hoil! Etkö sinä kuule?

Tyttö kääntyi ja nähdessään ihmisen pilvien mailla pelästyi pahanpäiväiseksi, ja alkoi juosta pakoon.

Mutta siitpä Sakari suuttui ja läksi juoksemaan, minkä alta pääsi. Niin sitä mentiin, tyttö edellä ja Sakari jälestä. Olipa se kilpajuoksua! Sakari hyppäsi pilveltä pilvelle ja huusi moitesanoja tytölle. Ja tyttö kippasi pakoon. Kun tytöllä oli suuri vakkansa, niin se hidastutti hänen juoksuaan. Sakari oli jo aivan lähellä, kun pilven reuna tuli eteen.

Tyttö aikoi hypätä toiselle pilvelle, mutta Sakari sai hänen hameenhelmastaan kiinni. Molemmat kaatuivat ja olivat vähällä pudota pilven reunalta alas. Kun he taas varmasti istuivat pilven pielellä, alkoi Sakari purkaa tytölle kiukkuaan:

— Vai sinä sillä tavoin karkaat. Sainpas sinut kiinni. Ja nyt anna heti paikalla vakkasi tänne.

Tyttö oli niin säikähdyksissään, ettei osannut mitään tehdä, mutta Sakari otti hänen vakkansa ja alkoi siitä ajaa konttiinsa villoja niin paljon kuin ehti ja ennätti. Ja koko ajan torui Sakari tyttöä:

— Onko tämä nyt laitaa, sanoi hän. Tässä saa tänne asti kavuta hakemaan karhun aineksia, kun te naisväki hoidatte niin huonosti asianne. Olkoon tämä kuitenkin vielä tällä kertaa anteeksi annettu, mutta muistakin, että se on viimeinen kerta. Jollet tästälähin muista, mikä on työsi, niin siitä seuraa sinulle vielä pahoja.

Kontti oli täynnä villoja, ja Sakari läksi paluumatkalle. Hän löysi tikapuunsa ja alkoi kavuta alas. Se kävi helpommin ja nopeammin kuin ylöspäin kapuaminen.

Oli ollut aivan tyyni ilma, jotenka pilvet eivät olleet lainkaan liikkuneet, ja niin tuli Sakari samalle kohtaa maan päälle kuin mistä hän oli lähtenyt. Lopulta oli hänellä niin kova kiire, että hän astui huolimattomasti viimeiselle pienalle ja tulla romahti Tapion ja Mielikin eteen.

— Oho, sanoi Sakari noustessaan istumaan. Päivää, tässä sitä nyt ollaan ja kontti on villoja täynnä! Mitäs näillä nyt tehdään?

Mielikki otti kontin ja läksi Sakarin kanssa järven rannalle. Täällä hän otti villat syliinsä ja kahlasi niin loitolle, että vesi ulottui vyötäröisiin asti. Siellä hän villat huuhteli ja jakoi ne useaksi kääröksi. Kun hän jälleen kahlasi rannalle, oli Mielikillä kahdeksan tuollaista villakääröä helmassaan. Vaahterapuusta sai Sakari nyt veistä kahdeksan pientä kätkyttä. Niihin Mielikki laski villakääröt, ja yhdessä Sakarin kanssa hän kantoi ne syvälle metsään. Siellä oli suuri, korkea kuusi. Sen oksiin sitoivat Mielikki kätkyheet riippumaan ja sanoi Sakarille:

— Nyt sinä saat ruveta niitä liekuttamaan.

— Mitä, teetkö sinä minusta lapsenpiian?

— Kun itse toit villat taivaasta, niin saat itse karhunpennut hoitaakin. Istu nyt tuohon kuusen juurelle liekuttamaan.

— Kahdeksaa kätkyttä yht'aikaa. Se on liian vaivaloista, sanoi Sakari.

— Oma syysi. Mitä toit niin paljon villoja, sanoi Mielikki. Kaikki ne ovat hoidettavat.

— Ja pitääkö minun aina istua niiden ääressä? kysyi Sakari.

— Ei sinun tuulella tarvitse, silloin ne heiluvat itsestään, mutta tyynellä sinun täytyy se tehdä.

Sakaria tämä tällainen homma koko lailla harmitti, mutta kun hän kerran oli työhön ryhtynyt, niin päätti hän sen loppuun asti suorittaa. Ilma oli aivan tyyni ja hän sai siis heti ryhtyä toimeensa. Hän mietti päänsä ympäri, miten hän noita kahdeksaa kuusen oksista riippuvaa kehtoa paraiten voisi liekuttaa. Keksipä hän keinon, punoi pajuiset köydet, jotka hän satoi kuusen oksiin. Itse istui hän kuusen juurelle ja yht'aikaa veti noista köysistä, jolloin oksat ja niiden mukana kehdot painuivat alas. Sitten hän jälleen hellitti köysiä, jolloin oksat nousivat ylös. Näin saattoi hän yht'aikaa lie-

V.S.B.

kuttaa kaikkia kehtoja. Kauniit peitot pani Mielikki pikku kehtojen päälle ja läksi.

Sakari istui kuusen juurella ja liekutti. Hänen tuli nälkä, kontti oli tyhjä, eikä ruokaa ollut mistään saatavissa. Teki mieli jättää koko homma ja mennä kotia, mutta kun hän kerran oli päättänyt loppuun asti tehdä työnsä, niin istui hän paikoillaan odotellen tuulta, jolloin kehdot itsestään kiikkuisivat ja hän pääsisi lepäämään. Illalla nousikin tuulen viima, ja mielihyvillään meni Sakari kotiaan.

Ilo oli suuri hänen palatessaan, sillä hänen muijansa ei ollut enää odottanutkaan miestään näkevänsä. Sakari söi nälissään oikein runsaasti. Muijansa monista kysymyksistä huolimatta ei Sakari kertonut mitään matkastaan, häntä hävetti sittenkin tuo liekuttaminen.

Usein oli tyyniä ilmoja, ja silloin Sakari aina sai istua karhuja liekuttamassa. Hän istui kuusen juurella ja lauleli hiljaa:

Otsoseni, lintuseni,
 Mesikynsi metsoseni,
 Tehkämme sulat sovinnot,
 Rajarauhat rapsakamme

Eleäksemme ehosti,
Kesän kaiken kaunihisti.

Pian karhunpojat varttuivat ja tahtoivat tulla pois kätkyeistä. Eräänä kesäpäivänä tuli Mielikki, otti kaikki pennut syliinsä ja laittoi niille hampaat suuhun ja kynnet käpäliin kultaisten kuusen kauniista havuista. Sitten hän vannotti pentuja olemaan tekemättä mitään paha.

Sinne Sakari jätti karhut metsään ja läksi kotiaan. Mutta karhut olivat jo niin tottuneet Sakariin, että ne eräänä päivänä tulla tallustelivat Sakarin pihamaalle. Ja hänen luokseen ne jäivätkin, ja Sakari kulki kylästä kylään ja kaupungista kaupunkiin näitä kesyjä karhujaan näyttämässä. Kun niitä oli ihminen liekuttanut, niin olivat ne kadottaneet kaiken petomaisuutensa.

Ja Sakari ansaitsi paljon rahaa ja eli rikkaana miehenä kuolemaansa asti.

Sen pituinen se.

TURJAN AKKA JA HÄNEN NELJÄ RENKIÄÄN

Se tapahtui siihen aikaan, jolloin kaikki ihmiset olivat yhtäläisiä ja jolloin kaikki oli mahdollista.

Turjan akka, väkäleuka, pitkäsormi, koukkupolvi ja mulkosilmä oli palkannut itselleen neljä renkiä. Ne olivat tasaisia, hiljaisia työntekijöitä. Turjan akka oli kaikissa puuhissaan rivakka ja sen vuoksi hän oli hiukan tyytymätön näihin miehiin, jotka joka työssä olivat samanlaisia. Eihän se sellainen käynyt laatuun. Kun voimaa tarvittiin, niin ei kukaan ollut heistä kyllin väkevä, kun kaivattiin nokkeluutta, niin olivat he kaikki yhtä kömpelöitä, kun kysyttiin kekseliäisyyttä, niin olivat he kaikki yhtä tyhmiä, ja kun rohkeus olisi ollut paikallaan, niin olivat he kaikki yhtä epäröiviä.

Turjan akan mielestä ei tällaisella työväellä voinut päästä puusta pitkään. Hän mielti ja tuumi ja pyöritti päätään. Luontoa täytyi jotenkin parantaa, jos hän aikoi saada työmiehistään kunnollisia ja joka työhön sopivia. Akka tiesi, että siellä ihmisen pääkopan sisällä se luonnonlaatu oli, siellä oli aineita, joista riippui se, millainen kukin oli. Kun nämä ainekset uusisi, niin eiköhän jotenkin saisi miehiä muuttumaan.

Tämä tapahtui siihen aikaan, jolloin kaikki oli mahdollista.

Turjan akka ryhtyi toimeensa. Hän nouti padan ja pani siihen kaikenlaisia aineksia. Hän pani sinne multaa ja pieniä kiviä, pani savea, kirkasta lähdevettä ja koivunmahlaa, pani käärmien myrkkyä ja palavia hiiliä.

Ja hän hämmensi ja hämmensi pataansa, mutta nuo ainekset eivät ottaneet sekaantuakseen.

— Sepä kummaa, ajatteli hän, ovathan ihmiset niin usein päästään sekaisin, miksi eivät nämä ainekset sekaannu? ajatteli hän.

Akan hommatessa patansa ääressä olivat miehet laskeutuneet ruokalevolle. Käyttääk-

seen hyväkseen heidän untaan hiipi akka heidän luokseen ja nosti kunkin päälään pois. Akka otti kauhalla pään sisustan pois, pisteli aivan kuin puuroa vadista. Sen tehtyään hän alkoi jälleen hämmentää pataansa, mutta ainekset eivät vain sekaantuneet.

— En minä tässä joudu iänkaiken sekoittelamaan, ajatteli hän. Parasta on kun heti täytän päät. Menkööt ainekset siellä sekaisin.

Ja hän alkoi ammentaa padastaan miesten tyhjiin pääkoppiin täytettä. Ensimmäisen miehen päähän hän pani multaa ja pieniä kiviä, ja tuppasi mullat ja kivet kovalle. Sitten sulki hän pääkopan, naputtipa vielä päälle ja sanoi:

— Kova on, hyvin kova! kyllä se pää kestää vaikka mitä.

Toisen miehen pään hän pani savea täyteen. Suljettuaan sen hän tunnusteli sitä ja sanoi:

— Ei tämä ole yhtä kova, mutta täynnä sekin on.

Kolmannen miehen päähän hän kaasi padasta lähdeveden ja mahlan. Se ei tullut aivan täyteen, mutta, kun neljännellekin oli jotain säästettävä, ei akka uskaltanut sen enempää sinne

panna. Pään sisässä ainekset loiskuivat niin omituisesti. Akka arveli:

— Ei siitä tainnut tulla aivan luotettavaa, mutta kaunis ja iloinen on sen pään sisältö. Saa kelvata sellaisenaan.

Neljännän päähän ei enää ollut jällellä muuta kuin käärmeeen myrkkyä ja tulisia hiiliä, hiukan mullan rippuloita, mahlan ja lähdeveden loppuja. Akka kaasi kaikki padastaan aivan pohjaa myöten, joutuipa padan nokeakin hiukan muiden ainesten joukossa pään sisään. Suljettuaan pään akka arveli:

— Taisi siitä tulla merkillinen yhdistys. Hillitseeköhän sitä sellaista miestä enää millään?

Nyt akka halusi tietää, millaisiksi miehet olivat muuttuneet ja herätti heidät. Hän ravisti ensimmäistä, ravisti useampaan kertaan, mies vain nukkui ja kuorsasi. Vihdoin viimein mies avasi silmänsä ja sanoi:

— Hä?

— Etkö siitä jo nouse, sanoi akka.

— Mä? vastasi mies. Ja mies nousi hitaasti, oikoi jäseniään ja alkoi astella työhönsä. Akka koetti ottaa selkoa siitä, millaiseksi mies oli

muuttunut, mutta mies oli harvapuheinen ja vastasi aina vain hä? ja mä.

— Kylläpä tuli yksitotinen ja juro siitä miehestä, arveli akka. Eihän se puhu eikä pukahda, ja aina on sillä ensimmäisenä sanana tuo: hä? Ja sitten se sanoo aina: mä. Enhän minä tiedä, miksi minä sellaista kutsuisin. Olkoon Hämäläinen

Ja akka herätti toisen. Tämä, jonka pää oli savesta nousi kyllä vikkellästi, mutta työhön sillä ei ollut kiirettä, hän vain lasketteli onnistumuksia, nauroi ja oli hyvällä tuulella.

— Taisipa tulla liian pehmeäluontoinen, arveli akka. Mutta hauska ja hupaisa se on, vaikka onkin laiska. Ja sanasutkaus sillä on aina valmiina. Taitaa olla vuoroin kova, vuoroin pehmeä kuin savi. Annanpa tuolle nimeksi Savolainen.

Kolmas oli herätessään hyvin hilpeä, lauloi ja tanssi ja kun se lauloi, niin olivat sen sanat kuin keväistä mahlaa, ja kun se tanssi, niin olivat sen askeleet kepeitä kuin karjalla keväällä.

— Tuo ei taida työstä paljoakaan välittää, arveli akka, mutta kauniisti se puhuu ja laulaa ja reippaasti se tanssii. Se lähdevesi kai siellä sisällä pulppuelee.

Samassa hyppäsi vasikka korkealle laitumella ja mies tanssi sen jälestä työhönsä.

— Sepä on oikea Karjalainen, tuumi akka.

Kun hän neljännen herätti, niin tämä hypäsi heti korkealle ilmaan ja huusi:

— Hih!

Kylläpä se oli kiivas, mutta samalla reilu mies. Se oli vihainen, jos vain väitti sitä vastaan ja karkasi heti puukko kädessä toisen kimppuun. Levoton se oli ja suurisuinen, kerskaileva ja kade, mutta urhoollinen ja rohkea menemään vaikka minne.

— Taisipa niistä pohjasakoista tulla oikea miesten mies, sellainen, jota kukaan ei komenna, ajatteli akka.

Ja kun mies oli saanut padan pohjimmaisat ainekset, kutsui akka häntä Pohjalaiseksi.

Akka oli näihin neljään renkiinsä tyytyväinen. Hämäläinen ei paljoa puhunut, mutta oli sen sijaan tavattoman ahkera raatamaan, jaksoi olla työssä aamusta iltaan. Ja luotettava hän oli. Mitä hän kerran lupasi, sen hän piti. Ja maata hän rakasti ja viljeli sitä uutterasti. Kova sen pää oli, ja itsepäinen se oli, mutta hyväsydäminen ja rauhallinen. Savo-

lainen oli hyvin epävakaa, vuoroin se raatoi ahkerasti, vuoroin vain lörpötteli ja kertoi kas-
kujaan, mutta iloinen se oli, iloisempi kaikkia
muita. Karjalainen tanssi ja lauloi, teki työtä
ja taas lauloi. Ja kauniita lauluja se taisikin.
Epäluotettava kuin vesi hän oli lupauksissaan,
mutta vieraanvarainen ja ystävällinen. Hän
lauloi iloistaan ja suruistaan ja rakasti metsää
ja viljelemätöntä maata ja viihtyi mieluummin
puiden ja lähteitten luona. Pohjalainen oli oikea
huimapää, tulinen ja kiivas, mutta suora ja re-
hellinen. Häntä täytyi pelätä ja rakastaa.

Hän se ensimmäisenä läksi akan luota omille
teilleen, uhkailipa vielä mennessään ja härästi
puukkoaan. Karjalainen livahti salaa pois
eräänä pimeänä yönä vieden akan kultiakin
mukanaan. Savolainen laverteli niin, että akka
ajoi hänet luotaan. Hämäläinen heitti eräänä
päivänä kuokan kädestään ja sanoi:

— Nyt sitä mennään!

Akka tarrasi häneen kiinni, mutta Hämä-
läinen ravisti hänet kimpustaan pois ja meni,
eikä palannut enää koskaan Turjan akan luo.

Sen pituinen se.

TUURI TULENTUOJA

Siitä on kauan, hyvin kauan sitten, kun suuren salon sisässä asui pieni kyläkunta. Siinä he sovussa viljelivät maata, kalastivat ja metsästivät. Eivät he laisinkaan välittäneet siitä, oliko maailmassa muita ihmisiä kuin he, niin syvällä salon sisässä he oleksivat, niin laajat olivat metsät heidän ympärillään. Heidän esi-isänsä olivat kertoneet muuallakin olevan ihmisasuntoja, mutta kun he yksinäisessä kylässään tulivat hyvin toimeen, niin mitä he suotta olisivat niitä etsineet.

Kylän arvokkain mies ja kaikkien johtaja oli Tuuri, lyhyt ukon junttare. Hän osasi kaikessa olla oikeudenmukainen ja samalla ankara. Hänen talossaan hoidettiin ja varjeltiin koko kylän pyhintä aarretta, ja se oli tuli. Kerran oli salama iskenyt suureen lahoon honkaan ja siinä kytenyt. Ihmiset oppivat piankin käyt-

tämään tulta palvelijanaan, eivätkä he enää, kerran siihen totuttuaan, olisi voineet ilman sitä toimeen tullakaan.

Tuurin talossa varjeltiin tulta sammumasta. Avoimella liedellä se paloi päivät ja yöksi se peitettiin kytemään, jotta aamulla puhaltamalla se saataisiin jälleen loimuamaan.

Eräänä päivänä ropsahti taivaasta oikea rankkasade jota kesti monta monituista päivää ja yhä vain sen voima kasvoi. Tuuli vinkui vimmatusti ja vettä tuli taivaasta kuin kaatamalla. Vesi tuli asumuksiinkin ja sammutti tulet. Tuurin talossa se vielä oli olemassa.

Vesi on aina ollut tulen vihollinen, niin nytkin. Eräänä yönä myrsky riuhtaisi osan Tuurin pirtin kattoa pois ja samassa satoi vettä lieteen ja sammutti tulen. Sen tehtyään näytti sade saaneen kyllikseen raivostaan, sillä seuraavana päivänä oli kaunis ilma.

Kylän asukkaat olivat iloisia sateen taukoamisesta, mutta suuri suru syntyi, kun kuultiin tulen sammuneen. Uutta oli saatava. Mutta mistä? Kukaan ei tietänyt muista ihmisasunnoista, ja siellä yksinäisyydessä asuessaan eivät he olleet oppineet tuluksiakaan käyttämään.

Eihän heillä ollut koko kylässä raudankappalletakaan, joka tuluksiin olisi tarvittu, vaan kaikki työkalutkin olivat kivistä hiottuja.

Tuuri oli hyvin synkällä tuulella. Tuli oli ollut hänen hoidettavanaan, siis hänen oli se hankittava takaisinkin, hankittava mistä tahansa ja vaikka miten tahansa, vaikka mentävä taivaaseen, josta se salaman muodossa oli tullutkin.

Kun tulta ei ollut, ei ruokaa voitu keittää, ja se Tuurin eniten pisti vihaksi. Kylmä ja keittämätön ruoka, eihän se miltään maistunut. Aterioidessaan heitti Tuuri lusikan kädestään ja sanoi:

— Tulta minä tahdon, vaikka mikä olisi!

Tuurin koko perhe katsoi silmät pystyssä isäntään, kun tämä pani lakin päähänsä ja läksi tuvasta.

— Ei se mies ennen palaa kuin sillä on tuli käsissään, sanoi Tuurin emäntä. Kyllä minä hänen itsepäisyytensä tunnen.

Synkkänä läksi Tuuri kylästä ja asteli korkealle vuorelle.

— Sieltä kai helpommin pääsee taivaaseen, ajatteli hän.

Mutta vuorelle päästyään olikin taivas hänestä yhtä kaukana kuin laaksossakin.

— Jos olisi ihmisellä edes siivet, niin voisi räpytellä ylöspäin, arveli hän. Mutta minnekäs tällainen tallukka ilman niitä pääsee.

Kuten aina sateen jälkeen, niin oli ilmassa nytkin kaunis sateenkaari. Tuuri katseli sitä ja tuumi:

— Kestäisiköhän tuo, jos sitä myöten lähtisi kapuamaan? Ja jos kestäisikin, niin millä sen kiinni saisi?

Mutta eipä aikaakaan, niin läheni sateenkaari.

— Jos se tästä ohi vain menee, niin kiinni minä siihen tarraan, päätti Tuuri.

Kaari läheni lähenemistään. Sen alapää siipaisi vuoren harjaa. Jo oli se Tuurin lähellä. Silloin Tuuri sylkäisi käsiinsä ja ropsis! oli hän jo kaaressa kynsin kiinni, kietoi vielä koipensakin sen ympärille.

— Tästä en heltiä enää, huusi hän, vaan ylös minä kapuan.

Ilman Ukko kuljetteli sateenkaartaan. Äkkiä tunsu hän siinä painon.

— Oho, sanoi hän, mikä siellä minun kaa-

reni päässä nyt vikuroitsee? Pahat pojat varmaankin!

Hän nykäisi kaarta.

— Eiköhän tuo paino pudonne, kun nostan kaarta korkeammalle, arveli Ukko.

Hän nosti, mutta paino ei pudonnutkaan.

— No, jo nyt tuli ihme ja kumma, sanoi Ukko. Täytyy kai tässä vetää koko kaari kotia.

Ilman Ukko oli kiukuissaan, sillä hän laski sateenkaaren imemään vettä taivaaseen, kun niin paljon oli sieltä sitä laskettu pois. Hän kiskoi ja kiskoi ja Tuuri piti kynsin, hampain ja koivin kaaresta kiinni. Ja kaari nousi nousemistaan ja lopulta tuli Tuurikin Ilman Ukon eteen.

— Päivää, huusi Tuuri. Terveisiä meidän kylästä!

— Mikä merkillinen otus sinä olet? kysyi Ukko.

— Se Tuuri minä olen.

— Ja mitä sinä minun kaareni tarraat kiinni?

— Olipa asiaa tänne yläilmoihin.

— Mitä asiaa?

— Minä tulin hakemaan tulta, kun se meidän kylän tuli sammui.

— En minä ole mikään sinun tulesi hankkija.

— Elä, elä puhu noin, sanoi Tuuri. Sinä sammutit minun tuleni ja saat antaa uutta sijaan. Kuka vahingon saa aikaan, hän sen korvatkoonkin.

— Elä puhu joutavia, huusi Ukko.

— Minä en koskaan puhu joutavia, vaan aina asioita, tiuskasi Tuuri. Mutta sinä tässä olet joutavia tehnyt. Anna heti paikalla minulle tulta.

— Minä heitän sinut alas taivaasta, jollet puhu siivommin.

— Ei minulla ole aikaa olla siivo puheisani, sanoi Tuuri, kun en saa edes keitettyä ruokaakaan. Enkä minä täältä aio lähteä ennenkuin annat minulle tulta.

— Ei minulla ole tulta valmiina.

— Jollei ole, niin valmista, kyllä minä odotan, sanoi Tuuri.

Ja niin kauan Tuuri pyytää jankkasi, että Ilman Ukko otti miekkansa, tuon suuren ja tuliteräisen, ja iski sillä polveensa. Siitä leimahti kipinä.

— No siinähan se on! huudahti Tuuri. Annahan se tänne, niin vien sen kotikylään.

— Ei se vielä sellaista matkaa kestä, selitti Ilman Ukko. Sitä on ensin hoidettava ja vaalittava.

Ja Tuuri sai jäädä taivaaseen vielä pitkäksi aikaa odottamaan, kunnes tuli olisi kehittynyt kyllin voimakkaaksi. Tuli pantiin pieneen kätkeyeseen ja siinä sitä liekutelttiin. Jota isommaksi se varttui, sitä selvemmin huomasi, miten se sai lapsen muodon. Kylläpä se oli merkillinen lapsi! Siellä se kehdoissaan rimpui niin, että peloitti, ei tahtonut mitenkään pysyä alallaan, vaan liekahteli sinne ja tänne ja oli tavan takaa putoamaisillaan pois.

Alkupäivinä Tuuri pysytteli pilvillä, mutta jota selkeämmäksi taivas tuli, sitä vaikeammaksi tuli hänen olla. Ei ollut muuta keinoa kuin sitoa suuret siivet ja pyrstö Tuurin ruumiiseen kiinni. Hävetti Tuuria koko lailla tämä hänen uusi muotonsa, varsinkin se pyrstö, mutta eihän muuta neuvoa ollut edessä. Ja nyt hän lentää räpytteli pilveltä toiselle. Oli se lento kuin kanan lentoa. Ensiksi sai hän juosta vähän matkaa saadakseen vauhtia, en-

nenkuin uskalsi antautua siipien varaan, ja vain lyhyet välimatkat hän pääsi kerrallaan.

Ilman tyttärien kanssa hän hoiteli tulta, joka nopeasti varttui. Ja tuo omituinen olento kiintyi kovasti Tuuriin, ja oli aina silloin rauhallisempi, kun hän oli sitä liekuttamassa.

Tulipa vihdoin päivä, jona Tuuri sai lähteä kotiaan. Kehto kainalossaan hän lentää räpyteli pilveltä pilvelle kurkistellen tuon tuostakin maata kohden löytääkseen oman kotinsa. Jo näkyi se. Tuuri, joka ei millään ehdolla tahtonut siipiolentona mennä maan päälle, riisui lentovehkeensä pois. Ilman tytöt antoivat hänelle köyden, jota myöten hän saisi kavuta alas. Sanottuaan hyvästit neitosille läksi Tuuri laskeutumaan maata kohden kehto kainalossaan. Yhä lähemmäksi kotiaan hän tuli, jo näkyi oman tuvan katto, jo oli hän sen kohdalla. Mutta silloin hän huomasi köyden loppuneen. Hän piteli sen päästä kiinni ja mietti, miten hän pääsisi katolleen. Pari syltä vain oli häntä eroittamassa siitä.

— En minä tähän voi jäädä riippumaan maan ja taivaan välille, arveli Tuuri ja hyppäsi kehto kainalossa alas.

Mutta katto ei kestänytkään hänen painoan, se petti, ja Tuuri tulla romahti omaan tupaansa. Kehto kaatui ja tuli pääsi valloilleen. Arvaahan, mitä siitä syntyi. Koko rakennus oli tuossa tuokiossa ilmitulessa, ja ihmiset saivat kiireimmän kautta juosta pakoon. Ja tuli levisi, ja kohta oli koko kylä ilmiliekissä. Kaikki kyläläiset, Tuuri etunenässä, läksivät pakoon. He olivat jo päässeet jonkun matkaa ja luulivat jo olevansa turvassa, kun tuli alkoikin heitä seurata. Tulilapsi oli riehunut aikansa kylässä ja sitten sen tuli Tuuria ikävä ja se läksi jälestä juoksemaan. Ja missä se juoksi, siellä syttyi metsä palamaan. Mutta tulilapsi ei ymmärtänyt mitään pahaa tehneensä, se juoksi vain eteenpäin saadakseen Tuurin kiinni. Koko metsä oli yhtenä suurena roimuna.

Tuuri ja kyläläiset juoksivat henki kurkussa eteenpäin. He pääsivät Alue-järven rantaan ja alkoivat vimmatusti soutaa.

Tulilapsi näki sen, seisoskeli hetkisen rannalla ja hyppäsi sitten veteen. Koko järvi kiehui ja kuohui, sihisi ja pihisi, ja laineet löivät korkealle.

Tuuri joukkoineen pääsi onnellisesti toiselle

rannalle. Tulilapsi näki sen ja alkoi yhä kii-
vaammin piestä järveä. Höyrynä nousi vesi
ilmaan, ja lopulta oli koko järvi aivan kuiva,
ja kalat viruivat paistettuina sen pohjalla. Sil-
loin tulilapsi juoksi järven pohjaa myöten, sy-
tytti vastaisenkin rannan tuleen ja juoksi sinne-
päin, jonne oli nähnyt Tuurin katoavan.

Suuren suuret alueet metsää paloivat po-
roksi. Vihdoin alkoi rankasti sataa, ja tuli-
lapsen täytyi piiloutua kiven koloon.

Siellä se nyt istui elättäen itseään muuta-
milla kuivilla lepänoksilla. Ja kauan kesti
sadetta, niin kauan, että metsänpalo sammui
ja Alue-järvi täyttyi uudelleen.

Aivan märkänä vaelsi Tuuri kyläläisineen
etsimässä eikö minnekään olisi jäänyt pientä
kipinää. Kiven kolosta Tuuri löysi tulilapsen,
ja molempien ilo oli suuri.

Tuuri rakensi uuden tuvan itselleen, ja siellä
liedellä tulilapsi istui. Sen ei tehnyt mieli läh-
teä pois, sillä Tuuri piti sitä hyvänä. Hän etsi
metsästä oikein pihkaisia puita, halkoi ne pä-
reiksi ja leikki niillä tulilapsen kanssa. Tuuri
härnäsi päreellä lasta ja se sähisten tarttui sii-
hen, sai lopulta päreen käsiinsä ja poltti sen

kokonaan. Ja Tuuri alkoi leikin uudella päreellä, ja näin he kahden istuivat pitkät päivät yhdessä leikkien, eikä tulilapsen tehnyt mieli lähteä Tuurin luota pois.

Ja naapurit kuljettivat päreillä tulta toisiin tupiin, mutta itse tulilapsi pysyi Tuurin tuvan liedellä.

Sen pituinen se.

POIKA, JOKA KUULI METSÄN PUHUVAN

Olipa kerran pieni poika, Ranssu oli hänen nimensä, lapsi, jonka ei koskaan kuultu nauravan, mutta jonka huulilla aina oli niin kaunis hymy, että jokainen hänet nähdessään heti tuli iloiselle mielelle. Ja kun katsoi häntä silmiin, niin tulivat aikuiset ujoiksi, sillä he tunsivat aivan kuin tuo pikku poika olisi lukenut, mitä heidän sielussaan liikkui. Ja kun aikuisilla usein on huonoja ajatuksia, niin siksi he häpesivät ja tulivat ujoiksi.

Pitipä kerran eräs lempeä ja lapsia rakastava mies pikku Ranssua polvellaan ja puheli hänelle. Häneltä poika uskalsi kysellä sitä, mitä hän usein oli mietiskellyt löytämättä selitystä ajatuksilleen.

— Miksi vain ihmiset ovat saaneet puhe-
lahjan? kysyi hän. Miksi eivät puut osaa

puhua? Nehän näkevät ja kuulevat niin paljon.

— Oletko sinä varma siitä, että ne eivät puhu keskenään? vastasi mies.

— Mutta miksi ne eivät minulle puhu? Minä olen usein kysynyt, mutta ne eivät vastaa.

— Ehkä et ole oikealla tavalla kysynyt. Kyllä ne sille vastaavat, joka niitä oikein rakastaa, ja osaa niiden kanssa puhella. Tiedätkö, kauan, kauan sitten oli mies, joka sen osasi. Hänen nimensä oli Ranssu niinkuin sinunkin.

— Aivanko ihan Ranssu?

— Hänen oikea nimensä oli Fransiskus, Frans, ja siitähän sinunkin nimesi on tullut. Siis sama nimi oli hänellä kuin sinullakin. Ja hän kuuli kaiken luonnossa puhuvan, puiden, lintujen ja eläimien. Ja kun hän niin paljon rakasti luontoa, niin saarnasikin hän sille, ja puiden humina taukosi ja linnut kerääntyivät häntä kuulemaan. Ja niin hyvä hän oli, että häntä kutsuttiin Pyhäksi.

Ranssun silmät suurenivat ja hän katsoi kauan mieheen sanaakaan sanomatta. Sitten alkoi hän hymyillä, ja se hymy kirkasti hänen

kasvonsa. Hän laskeutui miehen polvelta alas ja läksi metsään juoksemaan.

— Minäkin tahdon kuulla puiden puhuvan, sanoi hän itsekseen.

Kun hän saapui metsään seisahtui hän neuvottomana. Puut humisivat, mutta hän ei ymmärtänyt mitään.

Hän kumarsi puille. Ei mitään muuta vastausta kuin huminaa. Hän yskäisi. Kaiku vain vastasi siihen.

— Täytyy kai kääntyä jonkun erityisen puun puoleen, arveli Ranssu. Mutta minkä puoleen, kun niitä on niin monta? Hän katseli ympärilleen, kaikki puut näyttivät niin juhmallisilta, että häntä pelotti niitä lähestyä kysymyksillään.

Hän näki männyn, joka jostain syystä oli kasvanut vialliseksi. Sen runko vääntyi sinne ja tänne, eikä se ollut niin ylpeän ja juhmallisen näköinen kuin muut puut.

— Kysynpä tuolta, arveli Ranssu ja lähestyi mäntyä.

Hän tarttui erääseen sen oksaan ja ravisti.

— Päivää, mitä kuuluu?

— Rrrrr! ratisi vanha mänty.

— Jokohan se puhui, arveli Ranssu ja ravisti uudelleen.

— Rrrrr! Mitä sinä minusta tahdot? kysyi vanha mänty.

— Osaatko sinä puhua? huudahti Ranssu.

— Mitä varten sitten oksaani ravistelet ja kanssani puhelet, jollet tahdo kuulla minun puhuvan? vastasi mänty.

— Näin minä sinua rutistan, sanoi Ranssu iloissaan ja kietoi molemmat käsihartensa mämmyn ympärille.

— Rutista vain, sanoi mänty. Hyvää se tekeekin, kun ihmislapsi minuun koskee. Sinä oletkin ensimmäinen, joka siten tekee.

— Miksei kukaan ennen minua ole sitä tehnyt?

— Kun minä olen rumin kaikista mämmyistä.

— Mutta sinähän osaat puhua, jota muut eivät osaa. Vai osaavatko ne?

— Eivät niin hyvin kuin minä, sillä minä olen vanhin ja viisain.

— Kuinka vanha sinä olet?

— Hyvin vanha, niin vanha, etten enää itsekään muista. Minä olen niitä ensimmäisiä mämmyjä, jotka kasvoivat suden karvoista.

— Nyt sinä koetat minua pettää, sanoi Ranssu. Ethän sinä ole voinut kasvaa suden karvoista.

— Olen kuin olenkin, väitti mänty. Se tapahtui näin. Susi juoksi jäätä myöten, ja sen karvoja putosi jäälle. Kati, kaunis ja nuori neito, kokosi karvat ja istutti ne maahan, siitä minä sitten kohosin. Se oli samaan aikaan, kun Tuonen poika kalastaessaan sai suuren hauin, jonka hän keitti, ja jonka hampaista kuusi kasvoi. Se kuusi on jo aikoja sitten kuollut. Se ei ollut niin lujaa ainesta kuin minä.

— Mutta mistä muut männyt ja kuuset tulivat? Eihän niitä suden karvoja eikä hauin hampaita olisi niin paljoa riittänyt kuin maailmassa on havupuita.

— Minun ja kuusen kävyistä varisi siemeniä, ja ne kokosi Sampsa, Tapion poika. Hän pani minun siemeneni näädännahkaiseen pussiin ja kesäoravan koiven sisään kuusen siemeniä. Sitten läksi hän kylvämään pitkin maita. Ja kyllä hän onkin laajalti kylvänyt!

— On ollut siinä työtä, arveli Ranssu.

-- On siinä ollut.

— Hänkö ne kaikki muutkin puut on kylvänyt, pajut, katajat, lepät, koivut ja monet muut?

— Hän. Mutta niistä ei kannata puhua, ne ovat niitä huonompia puita.

— Miksi ne ovat huonompia?

— Siksi, että ne usein etsivät omaa hyötyään. Esimerkiksi leppä. Katsohan, millainen leppä on. Se etsii itselleen hedelmällisimmän ja kosteimman maan, sen kaikkein paraimman. Mutta tuleeko siitä koskaan kunnollista puuta? Eihän se osaa edes suoraan kasvaakaan, vaan ojentelee oksiaan sinne ja tänne. Ja jota vanhemmaksi se tulee, sitä lahompi se on. Se on aivan kuin ihmiset, jotka aina ajattelevat vain omaa itseään, nekin saavat lopulta huonon sydämen. Toista on honka. Minä kyllä olen käyrä ja ruma, mutta minä iloitsen sukulaistani. Katsohan, millaisen temppelin niiden rungot muodostavat. Ei mikään muu puu koko avarassa maailmassa ole niin kaunis kuin honka.

— Ei olekaan, huudahti Ranssu. Nyt minä ymmärrän, miten tuo kaimani, tuo, jota Pyhäksi kutsutaan, ymmärsi metsän. Nyt minä vuorostani kerron sinulle. Honka kasvaa kui-

villa kankailla ja mäillä, missä muut puut eivät viihdy, sillä se ei tahdo seisoa toisten tiellä. Se pyrkii yhä korkeammalle, jotta tuulet saisivat puhaltaa ja katkoa kaikki kuivat oksat pois. Kun minä kasvan suureksi, niin tahdon minäkin kasvaa suoraksi ja korkeaksi kuin honka.

— Jos pääset kasvamaan, etkä jää käyräksi, kuten minä, sanoi honka.

— Mutta jos jään käyräksi, niin onhan sydämeni silloin lujempaa ja kestävämpää ainesta kuin muilla. Ja osaanhan minä ainakin iloita toisista puista, jotka ovat päässeet sinne ylös, minne minä en pääse.

Samassa lensi suuri kuningaskotka vanhan hongan latvaan.

— Asuuko tuo suuri lintu sinun latvassasi? kysyi Ranssu hongalta.

— Asuu. Se istahtaa toisten honkien latvaan, mutta minun latvaani se tekee pesänsä, sillä vaikka olenkin tällainen käppyrä, niin kestää latvani tuulet paremmin kuin solakammat puut, ja täällä voivat sen poikaset olla turvassa.

Kauan istui Ranssu vanhan hongan juurella.

Kun hän sieltä läksi niin ymmärsi hän kaikkein puiden kielen. Ja hän näki puissa kuvan kaikista tutuista ihmisistä ja tullessaan ihmisten seuraan hän ymmärsi niitä paremmin kuin kukaan muu.

— Ihmiset ovat samanlaisia kuin puut, ajatteli hän. Ne ovat vain niin levottomia, kun ovat saaneet jalat alleen. Sen vuoksi kai ne aina katsovatkin maahan, eivätkä ylöspäin, jossa on niin avaraa, niin suurta, niin kaunista ja niin ihmeellisen valoisaa. Kun minä tulen suureksi, niin tahdon kasvaa sellaiseksi kuin honka on.

Sen pituinen se.

NIKOTIERA JA HETUKKA

Olipa kerran tyttö, jonka nimi oli Hetukka. Hän oli orpo, ja hänen tätinsä oli hänet ottanut luokseen. Rikas oli täti, tavattoman rikas, mutta ilkeä ja kovasydäminen. Hänellä oli kolme tytärtä, kolme laiskaa ja rumaa tytärtä. Näiden piikana piti Hetukan olla, orjan tavoin heitä palvella, ja lyönnit ja tylyt sanat olivat ainoat, mitä hänelle palkkaa maksettiin. Sillä aikaa kun tädin tyttäret laiskoina istuskelivat, söivät herkkuja ja odottelivat sulhasia, täytyi Hetukan toimittaa kaikki talon askareet. Iloinen hän oli huolimatta huonosta kohtelusta, niin iloinen, että kosijat hänet nähdessään unohtivat tädin tyttäret ja mielistyivätkin häneen. Siitäpä ilkeitten sisarten kiukku kasvoi. He pitivät häntä yhä kovemmassa työssä, jotta hän rasituksesta rumentuisi ja kadottaisi iloisuutensa. Mutta kun Hetukka rakasti työtä,

niin tulikin hän päivä päivältä vain kauniimmaksi.

Silloin täti tyttärineen päätti toimittaa hänet hengiltä. He laittoivat sellaisen loukun navetan ovelle, että Hetukan astuessa kynnykselle suuri kivi putoaisi hänen päähänsä. Kun loukku oli valmis, käski täti Hetukkaa, joka ei mitään pahaa aavistanut, menemään navettaan lehmiä juottamaan. Hetukka teki työtä käskettyä ja meni navettaa kohden. Kartanolla hän näki talon paraimman lehmän, joka oli navetasta karannut. Hetukka ajoi sen edellään navettaan. Kun lehmä jalallaan polkaisi kynnykseen, niin putosikin kivi sen päähän ja tapoi sen.

Silloin päätti täti tyttärineen polttaa Hetukan. Eräänä pimeänä yönä hiipi täti saunaan, jonka lauteilla Hetukka nukkui, ja vei suuren olkikuvon ja kantamuksellisen päreitä sinne. Hiljaa ja varovasti hän liikkui, jotta Hetukka ei heräisi. Oven pönkäksi hän pani raskaan hirren, jotta Hetukka ei pääsisi saunasta pakenemaan. Sisään mennessään hän pani kepin oven ja pihtipielen väliin siten, että siihen jäi kyllin suuri rako hänen pujahtaakseen pako.

Täti kuulosteli, lauteilta ei kuulunut hiiskaustakaan. Varmaankin Hetukka nukkui sikeästi, arveli hän. Silloin hän sytytti oljet tuleen. Kii-reesti hän koetti paeta palavasta saunasta, mutta hädissään hän sattuihin koskemaan keppiin, ja hirsi painoi oven kiinni. Siellä olikin täti itse palavassa saunassa.

Hetukka oli noussut yöllä karjaa katsomaan. Hän kuuli saunasta huutoa ja riensi avuksi. Hän vieritti hirren saunan ovelta ja pelasti tädin, jonka vaatteet jo olivat pahasti palaneet.

Sen sijaan, että olisi Hetukkaa kiittänyt, olikin täti vimmoissaan, kun hänen surma-aikeensa näin oli epäonnistunut. Hän mietti vain uusia keinoja, miten saisi hänet pois päi-viltä.

Sattuipa tädin hyvä tuttava, Nikotiera nimi-nen noita-akka tulemaan taloon. Tälle täti myi Hetukan piiaksi.

Nöyränä seurasi Hetukka uutta emäntäänsä tietämättä, että täti oli palkannut Nikotieran ottamaan hänet hengiltä.

Mökkirähjässään asui noita yhdeksän poi-kansa kanssa ja näiden hoitajaksi hän asetti Hetukan. Kyllä tyttö piankin huomasi, että

nuo pojat olivat vaarallisia olentoja, sillä olivathan ne noidan lapsia. Nikotiera otti milloin minkin pojan matkoilleen mukaansa, ja pian kulki tieto siitä, että siihen taloon, jonne Nikotiera oli poikennut, oli ilmestynyt vaikea tauti. Tästä oli Hetukka jo ennen noidan luo tuloaan kuullut, ja kun hän nyt noita poikia lähemmin tarkasti, niin huomasi hän, että ne olivatkin tauteja.

Heti ensimmäisenä päivänä heitti noita Hetukan syliin yhden pojistaan ja sanoi:

— Hoitele tuota!

Poika oli ilettävän näköinen, sen ruumis oli aivan täynnä rupia, joista pahanhajuista visvaa valui. Hetukka arvasi, että tuon pojan hoitaminen oli hänelle vaarallista, että nuo ruvet voivat siirtyä hänen ihoonsa. Hän pesi ruumiinsa huolellisesti aamuin ja illoin ja noudatti kaikessa mitä suurinta puhtautta. Ja siten hän, joka hoiteli ruttoa, tulikin päivä päivältä vain yhä kauniimmaksi.

Nikotiera huomasi, että rutto ei Hetukkaan pystynytkään, ja antoi sen vuoksi hänelle toisen pojan hoidokiksi. Tämä oli kalpea ja heikko olento, joka tuon tuostakin sai jäseniinsä kovan

kolotuksen ja aina silloin surkeasti valitti. Tämä poika tahtoi aina olla moniin vaippoihin käärittynä. Hetukka huomasi, että juuri tästä liiallisesta lämpimästä johtuikin pojan tauti, jonka hän muihin istutti, peloittavan kova jäsenten kolotus. Pianhan Hetukka sen vaaran vältti. Hän pesi ruumiinsa usein kylmällä vedellä saadakseen sen karaistuksi ja niin hän vaaratta saattoi sylissään kannella noidan pahasti parkuvaa penikkaa.

Nyt Nikotiera antoi Hetukan hoidettavaksi kolmannen poikansa, jonka toinen poski oli kovasti pöhöttynyt ja jolla oli vihlova tuska hampaissaan. Tällä pojalla oli oma kupposensa, josta se toisia pakoitti juomaan. Se kupponen oli sellainen, että sen toinen laita oli aivan kuuma ja toinen jääkylmä.

Mutta Hetukka keksi jokaista tautia vastaan keinot ja niin hän vaaratta saattoi hoidella noidan sikiöitä. Ei mikään noista yhdeksästä taudista tarttunut häneen.

Jo arveli täti ja jo luulivat hänen tyttärensä Hetukan kuolleen ja tulivat Nikotieran mökille tätä ilosanomaa kuulemaan. Mutta kuka voi kuvata heidän kiukkuaan, kun he Nikotieran

mökille tullessaan näkivätkin Hetukan entistään kauniimpana ja kukoistavampana. Siellä kiukkuun purkaessaan eivät he huomanneetkaan, miten noidan lapset tulivat heidän luokseen ja koskettivat heihin. Mutta ei aikaakaan, niin tunsivat he ruumiissaan joka paikassa kipua ja kolotusta. Surkeasti parkuen, voivotellen, ähkien, huutaen ja valittaen he palasivat kotiaan, ja kaikki yhdeksän tautia oli heidän ruumiissaan.

— Jollei sauna, viina ja terva auta, niin sitten on kuolema tulossa, sanoi täti tyttärilleen.

He lämmittivät saunan oikein tulikuumaksi ja valmistautuivat kylpyyn. Siinä hädissään he unohtivat lämmittää tervan, kuten olisi ollut tehtävä, vaan astuivat kukin vuorostaan suureen tervatynnyriin, josta he aivan mustina nousivat ylös ja kömpivät saunaan. Täällä oli suuri lekkerillinen viinaa, ja siitä he ottivat nyt kelpo kulauksen. Mutta kuumassa saunassa nousikin viina äkkiä heidän päähänsä, niin että he hoipertelivat sinne ja tänne ja lopulta kaatuivat suureen vasuun, jossa oli höyheniä. Höyhenet tarttuivat lujasti tervaan kiinni ja häpeissään ja surkeasti huutaen pa-

kenivat he metsään, jossa he yhä vieläkin huutaa huhuilevat toisilleen. Näin muuttui ilkeä täti tyttärineen huuhkaimiksi.

Mutta Hetukka jäi suureen taloon asumaan. Ja kun hän tunsii parannuskeinot kaikkia tautoja vastaan, niin tulivat kaikki apua tarvitsemaan hänen luokseen.

Sen pituinen se.

SISÄLTÖ

	Siv.
Alkusatu	7
Kuljus	13
Matti käärmeentappaja	24
Terve-Antti, Sairas-Antti ja Kipumäen Neito . . .	38
Etana, kaalimato ja sisilisko	48
Sakari metsänkävijä	54
Turjan akka ja hänen neljä renkiään	72
Tuuri tulentuoja.	79
Poika, joka kuuli metsän puhuvan	91
Nikotiera ja Hetukka	100

Suom. last. kirj. 5.

Nuorten... 25

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 5915

Nuorten kirjoja.

1. **Vanhoja tarinoita.** Suomalaisia kansansatuja. 1: 25.
2. *J. H. Erkko*, **Nuorten runoja.** 1: 25.
3. *Hilda Käkikoski*, **Leikki ja työ.** 2: 25.
4. *Jules Sandeau*, **Lokkiluoto.** 1: 75.
5. **Paroni von Münchhausenin retket ja seikkailut.** Toinen painos. 1: 50.
6. *Tyko Hagman*, **Valikoima satuja. I.** 2: 25.
7. *Jonatan Swift*, **Gulliverin matkat kaukaisilla mailla.** 2 mk.
8. **Tuhannen ja yhden yön tarinoita. I.** 1: 75.
9. *H. C. Andersen*, **Valikoima satuja.** 1: 85.
10. *Tyko Hagman*, **Ihminen ja eläin.** 2: 25.
11. *Daniel de Foe*, **Robinson Crusoe'n elämä ja kummalliset seikkailut.** 2: 50.
12. *Johanna Spyri*, **Pikku Heidi oppi- ja vaellusvuosinaan.** 2: 25.
13. *Börge Janssen*, **Niilo Grubben seikkailut.** 1: 75.
14. *Adolf Langsted*, **Yksin maailmalla.** 1: 85.
15. **Tuhannen ja yhden yön tarinoita. II.** 1: 75.
16. *Börge Janssen*, **Saaren keisari.** 1: 75.
17. *Oscar Wilde*, **Onnellinen prinssi y. m. kertomuksia.** 1: 50.
18. **Tuhannen ja yhden yön tarinoita. III.** 1: 75.
19. *Johanna Spyri*, **Heidi osaa käyttää oppiansa.** 1: 75.
20. *Frances Hodgson Burnett*, **Pikku Lordi.** 2 mk.
21. *Tyko Hagman*, **Valikoima satuja. II.** 1: 75.
22. *Fritjuv Berg*, **Troian sota.** 2: 75.
23. *Arvid Lydecken*, **Suuri, kaunis maailma.** 1: 75.
24. *Grimm'in* **Satuja.** 2: —.
25. *Jalmari Finne*, **Satukontti.** 1: 75.
27. *Rudyard Kipling*, **Indian viidakoista.** Toinen sarja. Nid. 2: —; sid. 2: 50.

Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingissä.

Hinta 1: 75.